

Missam his die quando celebrant.

larum regionum tanta est sacerdotum raritas, ut unus plurium curam populorum suscipere debeat, ut his eodem die missam celebrare diversis in locis valeant.

Privilegia omnia confirmantur.

§ 38. Et insuper attenta meditatione pensantes quantum utilitatis ad exaltationem christianae fidei et evangelicae veritatis, Societatis praedictae professores afferant et afferre valeant, omnia et singula gratias, immunitates, concessionem, privilegia et indulta, antea per nos eidem Societati et illius sociis et personis quomodolibet concessa, quae hic pro specificatis haberi volumus, approbantes, innovantes et confirmantes.

Professio ubique emitti possit de licentia praepositi generalis.

§ 39. Quod socii dictae Societatis, qui alibi quam in urbe Roma professionem emittere non possunt, literis apostolicis ab ipsa Societate ad id ob aliquas causas ad tempus impetratis non obstantibus, eidem, de licentia praepositi generalis praedicti, ut professionem ipsam ubilibet emittere libere et licite valeant concedimus et indulgemus.

Coadiutores sine certo numero admitti possunt a praeposito praedictio.

§ 40. Necnon Ignatio et aliis successoribus suis praepositis generalibus dictae Societatis pro tempore existentibus ut indultum alias per nos eidem Societati, super habendis viginti coadiutoribus, concessum, ad alios quoscumque, quos idoneos fore censuerint, sub eorum obedientia degentes, extendere.

Praepositus etiam per alios exercet munus suum.

§ 41. Et quascumque gratias, concessionem et indulta eidem generalibus dictae Societatis praepositis pro tempore existentibus per nos concessa, per eorum vicarios aut personas ad id sibi bene visas, praesertim in Indiarum et aliis partibus remotis pro tempore substitutas, exercere libere et licite valeant.

Clausula praeservatio iuramentorum gratiarum.

§ 42. Ac praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ex quavis causa, de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, seu intentionis nostrae defectu notari vel impugnari nullatenus posse, ac

sub quibusvis suspensionibus, derogationibus, limitationibus et aliis quibusvis contrariis dispositionibus et gratiarum ac indulgentiarum concessarum derogatoriis seu revocatoriis, etiam per nos et Sedem eandem pro tempore concessis, nullatenus comprehendi, sed semper ab illis exceptas existere, ac suos plenarios effectus sortiri.

Transumptis habeatur fides.

§ 43. Et illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius canonici metropolitanae vel alterius cathedralis ecclesiae, seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eandem prorsus fidem, quae adhiberetur eisdem originalibus literis, si forent exhibitae vel ostensae, ubique, in iudicio et extra, adhiberi debere.

Sublata est libertas iudicandi facultas.

§ 44. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis etiam apostolica auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Societas eiusdem personae praepositi generalis non habetur.

§ 45. Ac dilectis in Christo filiis, illustribus et nobilibus viris, principibus ac dominis temporalibus et venerabilibus fratribus praelatis ecclesiasticis, in quavis dignitate constitutis, praedictam Societatem ac singulos illius socios plurimum in Domino commendantes, non solum ne eos inquietari aut eorum privilegia violari permittant, sed ut benigne et cum caritate, ut decet, suscipiant exhortamur atque in Domino rogamus.

Executores etiam constitutus deputantur.

§ 46. Et nihilominus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, necnon metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis, ac eorundem

archiepiscoporum et episcoporum officialibus et vicariis generalibus ubilibet constitutis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi ac quilibet eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta huiusmodi, ubi ¹ opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum sociorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisdemque sociis in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, eosdem socios literis et in eis contentis huiusmodi pacifice gaudere; non permittent eos aut eorum aliquem super praemissis aut quibusvis aliis rebus et causis per locorum ordinarios aut quoscumque alios quomodolibet indebite molestari, sed eos contra quoscumque, cuiuscumque conditionis vel qualitatis existentes, et quavis, etiam patriarchali, archiepiscopali vel episcopali aut mundana dignitate ac exemptione fungentes et munitos, in quibusvis causis iustitiae complementum ministrantes, id, quod per eos ordinatum fuerit, ad executionem debitam perducere faciant, illosque, quos censuras vel poenas praedictas incurrisse constiterit, excommunicatos ac interdictos declarent, ac faciant et mandent publice nunciari, ac ab omnibus arctius evitari, et, legitimis super his habitis et habendis processibus servatis, illos, quoties opus fuerit, iteratis vicibus aggravare procurent; contradictores, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae contrariarum derogationum apponuntur.

§ 47. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus, ac iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, necnon privilegiis, indultis et literis apostolicis Sancti Benedicti et Sancti Francisci ac Mendicantium et aliis Ordinibus supra dictis, illorumque praelatis et personis, etiam super non communicandis gratiis,

¹ Ubi et quando, l. s. c. (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VI. 51

sibi concessis, et alias quomodolibet per nos et Sedem praefatam concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus innovatis, etiam *Mari Magno, Bulla Aurea* et alias quomodolibet nuncupatis, quibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quadragesimo nono, decimo quinto kalendas novembris, pontificatus nostri anno xv.

Dat. die 18 octobris 1549, pontif. anno xv.

IULIUS III

PAPA CCXXIII

Anno Domini MDL.

Die VIII februarii MDL electus est in Romanum Pontificem Ioannes Maria de Monte, Aretinus, antea Sipontinus archiepiscopus, mox S. R. E. presbyter cardinalis S. Vitalis tituli Vestinae, qui die XXII mensis eiusdem sacri imperii diademate coronatus est. Sedit in pontificatu annos v, mensem unum, dies XVI, imperante Carolo V, et quatuor habitis promotionibus, XX cardinales creavit. Obiit die XXIII martii anno MDLV, et sepultus est ad Vaticanum. Vacavit Sedes dies XVII.

I.

De auctoritate et potestate summi poenitentiarum, ex indulto Sixti IV et Pauli III ¹.

Iulius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Rationi congruit et convenit ² ut ea, quae de Romani Pontificis gratia proces-

¹ De hac vide in constitutione XXVIII Sixti IV, Quoniam, tom. v, pag. 292. ² Convenit honestati, Cherub. (R. T.).

Exordium.

serunt, licet, eius superveniente obitu, literae apostolicae super illis confectae non fuerint, suum consequantur effectum.

§ 1. Dudum siquidem postquam a felix recordationis Sixto Papa IV, praedecessore nostro, emanaverant literae tenoris subsequentis ¹.

§ 2. Licet, sicut felix recordationis Paulus Papa III, praedecessor noster, acceperat, ab inde citra literae eiusdem Sixti praedecessoris, absque ulla exceptione, per universum orbem observarentur ², et ea, quae a Sede Apostolica emanasse dignoscantur, plenam roboris firmitatem obtinerent; cum tamen Romanus Pontifex illa libenter approbaret et innovaret, ut ea firmiter perpetuo illibata persisterent, et iuxta ipsius Romani Pontificis intentionem, sublatis quibusvis litium et calumniarum occasionibus, suum debitum sortirentur effectum, firmiterque ab omnibus observarentur, ac ea firmiora censerentur, quae apostolica confirmationis munimine saepius corroborarentur; praefatus Paulus, sub data videlicet tertio nonas iulii, pontificatus sui anno quintodecimo, motu proprio, non ad dilecti filii nostri, tunc sui, Raynutii, tituli Sancti Angeli presbyteri cardinalis, nostri, tunc sui, maioris poenitentiarum, seu alterius pro eo eidem praedecessori super eo oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia sua, ac de apostolicae potestatis plenitudine, decreta, declarationes, mandatum, voluntatem et statutum, ac, cum omnibus et singulis contentis in eis clausulis, literas Sixti praedecessoris huiusmodi auctoritate apostolica approbavit et innovavit, ac perpetuae firmitatis robur obtinere et sub eisdem censuris et poenis ubilibet observari debere.

§ 3. Illaque non observantes, seu illa

¹ Hic omittitur, quia ipsam bullam habes in tomo v, pag. 292. ² Cherub., observatae fuerunt, et tunc observarentur (n. r.).

aut eorum validitatem, seu praefati Raynutii, moderni et pro tempore existentis dictae Sedis maioris poenitentiarum, super praemissis aut eorum aliquibus potestatem seu auctoritatem vel facultatem in dubium revocantes, seu eorumdem Raynutii et pro tempore existentis maioris poenitentiarum literarum executionem qualitercumque impediens, aut quominus dictae literae, iuxta illarum formam et tenorem, debitae executioni demandarentur, impedimentum, consilium, auxilium vel favorem quomodolibet praestantes, praedictas ac omnes et singulas alias contra impediens literarum apostolicarum executionem in bulla, quae quotannis in Coena Domini legi consuevit, contentas et latas sententias, censuras et poenas, eo ipso, absque aliqua alia declaratione desuper perficienda, incurrere et incurrere debere decrevit ac declaravit.

§ 4. Et nihilominus, potiori pro cautela, praemissa omnia et singula, prout per eundem Sixtum praedecessorem declarata, decreta, mandata, statuta fuerant, eisdem modo et forma, ac motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, de novo decrevit, declaravit et statuit, ac sub eisdem censuris et poenis, ac inhabilitate, privatione et confiscatione observari mandavit Raynutii et pro tempore existentis maioris poenitentiarum praefati iuxta stylum praedictum expeditas literas, quae clausae et confessoribus directae, in foro conscientiae tantum; quae vero apertae et sigillo praedicto, ut praefertur, pendente expeditae fuerant, et in posterum expeditae, nisi in eis verba *foro conscientiae tantum* apposita essent, in utroque, tam poenitentiali quam iudiciali et contentioso foro, intelligi et interpretari, ac illis, quibus pro tempore concederentur, suffragari.

§ 5. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque, quavis auctori-

Et inobedientibus ac poenitentiali literarum executionem impediens infirmitas in bulla Coena Domini.

Poenitentiali literas apertas in utroque foro suffragari statuit.

Decretum irritans appositum

tate fungentes, iudices et personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari atque definiri debere, necnon irritum et inane, si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, similiter decrevit ac declaravit.

§ 6. Non obstantibus praemissis et quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, necnon iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac partium illarum pragmaticis sanctionibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis concessis, approbatis, ac etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, idem Paulus praedecessor, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum inserti forent, pro sufficienter expressis et insertis habens, illis alias in suo robore permansuris, ea vice dumtaxat, specialiter et expresse derogavit, illaque adversus praemissa nullatenus suffragari posse decrevit; necnon omnibus illis, quae idem Sixtus praedecessor in dictis literis voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Et insuper, quia difficile foret literas desuper conficiendas ad singula quaeque loca, in quibus de eis forsitan fides facienda foret, deferre, idem Paulus praedecessor voluit, ac motu, scientia et potestatis plenitudine praemissis pariter de-

crevit quod earumdem literarum desuper conficiendarum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigilli alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae impressione munitis, in iudicio et alibi, ubi opus foret, eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhiberetur eisdem desuper conficiendis literis, si forent exhibitae vel ostensae.

§ 8. Ne autem de approbatione, innovatione, decretis, declarationibus, nova concessione, statuto, mandato et voluntate Pauli praedecessoris huiusmodi pro eo quod super illis ipsius Pauli praedecessoris, eius superveniente obitu, literae confectae non fuerint, valeat quomodolibet haesitari, et ii, quorum interest, aut intererit quomodolibet in futurum, illorum frustrentur effectum, volumus et similiter apostolica auctoritate decernimus quod approbatio, innovatio, decreta, declarationes, voluntas, nova concessio, statutum mandatumque Pauli praedecessoris huiusmodi perinde a dicta die tertio nonas iulii suum sortiantur effectum, ac si super illis ipsius praedecessoris literae sub eiusdem diei data confectae fuissent, prout superius enarratur; quodque praesentes literae ad probandum plene approbationem, innovationem, decreta, declarationes, novam concessionem, statutum, mandatum et voluntatem Pauli praedecessoris huiusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur.

§ 9. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis abbatibus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, necnon metropolitanarum et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis, ac modernis et pro tempore existentibus causarum Camerae Apostolicae auditori et nostro in alma Urbe et illius districtu vicario, ac eorumdem archiepisco-

Sixtus IV edidit constit. cit. in nota praecedenti.

Paulus III, eam approbavit.

Contrarium derogati.

Transumptis credi iussit.

Litterae tamen Pauli III ob eius mortem non expeditae fuerunt, et ideo ab isto Pontifice eduntur;

Executoresque deputantur;

porum et episcoporum vicariis seu officialibus in spiritualibus generalibus, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac pro parte illorum aut alicuius eorum, quos ipsae literae concernunt et concernent, solemniter publicantes, eisque et eorum cuilibet in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra, omnes et singulos, quos praesentes literae quomodolibet concernunt et concernent, ut praefertur, illis et in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere. Non permittentur eorum aliquem desuper per locorum ordinarios seu alios quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari et inquietari; contradictores quoslibet et rebelles per praedictas et quascumque alias sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, ac etiam pecuniarias, illorum arbitrio moderandas et applicandas aliaque opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo; ac censuras et poenas praedictas, legitimis super iis habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 10. Non obstantibus omnibus supra dictis, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, octavo kalendas martii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 22 februarii 1550, pontif. anno I.

II.

Iurisdictio vicarii Papae in causis hebraeorum de Urbe.

Iulius Papa III, motu proprio etc.

Cum, sicut accepimus, universitas hebraeorum Urbis et homines illius particulares, contra omnem iuris ordinem ac bullas et privilegia dilecto fratri nostro Philippo Archinto, Salutarum episcopo, nostrae Urbis ac illius districtus vicario generali, in praefatos hebraeos privativae iurisditionis per felicis recordationis Paulum Papam tertium, praedecessorem nostrum, concessa, et per nos confirmata, diversimode, sine iurisditione et de facto, coram aliis tribunalibus, tam per universitates quam particulares, plerumque ex officio Curiae, et ad querelam ac petitionem vel hebraeorum seu christianorum respective molestantur, inquietantur, perturbantur, quo fit ut iustitia, non solum circa civiles, verum etiam criminales causas suum debitum non sortiatur effectum, et iurisdictio eiusdem vicarii ab aliis indebite usurpetur, cum active et passive praefati hebraei iurisditioni dicti vicarii Urbis subiiciantur.

§ 1. Idecirco, volentes, sicut ordo iuris et aequitatis suadet, ut dicta iurisdictio hebraeorum sit eiusdem vicarii et ab aliis, praeter mentem nostram, non usurpetur, motu simili et ex certa nostra scientia, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, ac de apostolicae potestatis plenitudine, dictas bullas et privilegia sic, ut praemittitur, praedicto fratri nostro Philippo vicario in hebraeos concessa, active et passive inter ipsos, inter alios passive tantum, confirmamus et approbamus, ac roboris firmitatem, quatenus opus sit, adiicimus.

§ 2. Mandantes nunc et pro tempore existentibus almae Urbis gubernatori, auditori Camerae, senatori, Camerae Apo-

Causae constitutionis.

Confirmatio facultatum vicario concessarum circa causas iudaeorum.

Inhibitio iudicibus Urbis ne in causis iudaeorum se intromittant.

stolicae praesidentibus et clericis, omnibusque aliis Urbis iudicibus, tam ordinariis quam delegatis, quacumque iurisditione et auctoritate fungentibus et functuris, ne in causis hebraeorum, tam universitatis quam particularium, civilibus et criminalibus ac mixtis, se de cetero intromittant; immo illas ad eundem vicarium nostrum, iuxta formam dictarum facultatum ac privilegiorum, remittant; inhibitionesque ac significationes, per alios quam a dicto vicario a praefatis hebraeis obtentas, et in posterum obtinendas, per praesentes annullamus, ac pro nullis haberi volumus et mandamus.

§ 3. Non obstantibus facultatibus ac privilegiis et bullis ac literis apostolicis seu motibus propriis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos dictis gubernatori, auditori Camerae, senatori, praesidentibus et clericis Camerae Apostolicae, omnibusque aliis, tam delegatis quam ordinariis, iudicibus, circa iurisditionem concessis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

§ 4. Cum facultate praefatis gubernatori, auditori Camerae, senatori, clericis et praesidentibus Camerae Apostolicae, et omnibus aliis Urbis nostrae iudicibus, universitati praedictae ac particularibus illius hominibus et personis, barisello ac omnibus aliis Urbis executoribus et sub-executoribus, sub poenis pecuniariis et censuris ecclesiasticis imponendis et applicandis, inhibendi; illasque, in eventum contraventionis, tam per dictos iudices quam executores et iustitiae ministros ac quoscumque alios incurrisse declarandi, aggravandi, interdicendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi, ceteraque omnia et singula in praemissis et praemissorum quolibet faciendi, dicendi, gerendi, exercendi et plenarie exequendi.

§ 5. Ac quidquid secus factum seu in-

novatum vel attentatum per dictos iudices et quoscumque fuerit, irritum et inane decernentes, cum clausulis necessariis et opportunis.

Placet. I. 4.

III.

Innovatio et nova concessio privilegiorum cardinalis S. R. E. camerarii, et signanter circa eius interventum in Camera Apostolica, dum agitur de contractibus eius consanguineorum, et circa expeditiones a clericis dictae Camerae sub ipsius nomine et sigillo signandas.

Iulius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Guidoni Ascanio, S. Eustachii cardinali, nostro et S. R. E. camerario, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Licet ea quae a Sede Apostolica emanasse dignoscuntur plenam roboris firmitatem obtineant, nonnumquam tamen Romanus Pontifex illa, praesertim sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus concessa, libenter approbat et innovat, ut, iuxta ipsius Pontificis intentionem, suum debitum (ut par est) consequantur effectum, firmiterque observentur ab omnibus.

§ 2: Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa tertius, praedecessor noster, officium camerariatus nostri, tunc sui, et eiusdem Ecclesiae, quod bonae memoriae Augustinus, tituli Sancti Apollinaris presbyter cardinalis, suus et eiusdem S. R. E. camerarius, dum viveret obtinebat et exercebat, per obitum eiusdem Augustini cardinalis et camerarii, qui apud Sedem praedictam debitum naturae persolverat, vacans, cum omnibus et singulis illius honoribus, oneribus, iuribus et emolumentis consuetis, tibi, qui eiusdem praedecessoris, secundum carnem, nepos existebas, per te, quoad viveres, tenendum

1 Scilicet *Ioannes*, nomen cardinalis Del Monte, qui et Iulius III (n. r.).

Decretum irritans.

Causae constitutionis.

Paulus III (cuius bulla hic non habetur) offic. camerariatus Sedis Apostolicae Guidoni Ascanio, cardinali S. Eustachii, constituit;

Clausulae derogatorias.

Clausulae derogatorias.

Facultates vicarii pro observatione istius constitutionis.

et exercendum, motu proprio et de fratrum suorum consilio, concessit et assignavit, ac te in locum dicti Augustini cardinalis, quoad huiusmodi effectum, substituit et subrogavit. Necnon te suum et dictae Ecclesiae camerarium fecit, constituit et deputavit.

§ 3. Tibique, suo et praedictae Ecclesiae nomine, Camerae Apostolicae praesidenti, omnes et singulos fructus, redditus et proventus ad ipsum et praedictam Ecclesiam pertinentes, ad Cameram ipsam pervenire faciendi, et de illis debita eiusdem Camerae solvendi; officiales quoscumque in civitatibus, terris et locis iurisdictionis temporalis praefatae Ecclesiae deputandi, et ab eorum officiis, cum expediens fuerit, amovendi, et alios eorum loco subrogandi, gentes armigeras suo et dictae Ecclesiae statui fideles et devotos conducendi, et illis convenientia de eiusdem Camerae proventibus promittendi, et promissa solvendi, et generaliter omnia et singula, quae in iurisdictionibus et aliis quibuscunque negotiis et causis ad ipsum camerarium officium de iure vel de consuetudine quomodolibet pertinebant, et quae praefatae Ecclesiae camerarii facere, emendare, ordinare, administrare et exequi soliti erant, faciendi, emendandi, administrandi et exequendi, plenam et liberam concessit facultatem.

§ 4. Et deinde, cum statutum et ordinationem pia memoriae Iulii Papae II, etiam praedecessoris nostri, disponentia quod praesidentes et clerici Camerae Apostolicae et quaecunque persona in dicta Camera et loco camerarij intervenientes, etiam si episcopali et archiepiscopali aut maiori dignitate fulgerent, dohanas, thesaurarias et alios introitus et res ad dictam Cameram spectantes, per se vel alium seu alios, intoto vel in parte, conducere, aut cum illorum conductoribus ipsi quomodolibet participare non possent,

ac eisdem praesidentibus, clericis et personis, sub excommunicationis latae sententiae et privationis quorumcumque officiorum per ipsos obtentorum poenis ipso facto incurrendis, ne contra praemissa quomodolibet venire praesumerent, inhibendo, innovasset et approbasset.

§ 5. Ac statutum et decretum huiusmodi, ad hoc ut clerici, praesidentes et personae praefatae, quorum consanguinei et affines dictas dohanas, thesaurarias, salarias et introitus conducebant, seu conducere volebant, in eisdem Camera et loco camerarij, dum de locationibus ipsis et negotiis illas concernentibus discuterent aut tractarent, intervenire non possent per eius literas extendisset et ampliasset.

§ 6. Quod Iulii praedecessoris ac suis literis huiusmodi non obstantibus, etiam in futurum locationibus et aliis praemissis, absque alicuius poenae seu censurae incurso, interesse libere et licite valeres statuit, decrevit et declaravit. Quodque sub statuto et ordinatione Iulii praedecessoris huiusmodi ac literis suis praefatis nullatenus comprehensus, sed ab illis prorsus exceptus esses et esse censereris, prout ex tunc te excepit in omnibus et per omnia, perinde ac si statutum et ordinatio ac literae suae huiusmodi quoad te nullatenus emanassent, decrevit.

§ 7. Ac successive quod de cetero perpetuis futuris temporibus, tam almae Urbis gubernator, auditor Camerae, vicarius, iudices ordinarii, quam alii quicumque Romanae Curiae ac ditionis eiusdem Romanae Ecclesiae tibi tuisque ordinationibus et mandatis, perinde ac si ab eo vel Romano Pontifice pro tempore existente emanassent, omnino parere deberent, et adversus illa, directe vel indirecte, modo aliquo venire nullatenus possent, voluit et ordinavit; ac tunc et pro tempore existentibus eiusdem almae Urbis gubernatori, auditori Camerae, vicario et

Illudque extendit ad intervenientes Camera, dum agitur de contractibus suorum affinium vel consanguineorum.

Sed Item Paulus III (cuius constitutio hic non habetur) cardinalem camerarium non ligare declaravit;

Omnesque iudices ditionis ecclesiae manuum camerae subiecit.

In iurisdictionibus quo et proventus hic emanatos dedit;

Ac decretum Iulii II editum contra ministrum et clericos Camerae in eius contractibus participantes non firmavit.

aliis iudicibus praefatis, sub excommunicationis et privationis officiorum et beneficiorum per eos pro tempore obtentorum, necnon aliis arbitrio suo, ipso facto, si secus agerent, incurrendis poenis, ne contra praemissa modo aliquo venire aut facere vel attentare auderent seu praesumerent inhibuit. Ac tibi ut, pro praemissorum observatione, executione vel implemento, omnibus et singulis praedictis et quibus opus esset praeciperes, mandares et inhiberes, illosque citares, cogeres et compelleres, ac contra eos manu regia et alias, prout tibi videretur, procedereres, ceteraque alia in praemissis et circa ea necessaria quomodolibet opportuna faceres et exequeris mandavit, tibi, ultra tuam potestatem et auctoritatem in praemissis, plenissimam licentiam et facultatem concessit.

§ 8. Necnon etiam omnia et singula privilegia, iura, iurisdictiones, potestates, auctoritates, facultates, literas et indulta retroactis temporibus camerariis dictae Ecclesiae, qui eatenus fuerunt, et camerariatus officio huiusmodi, per quoscunque Romanos Pontifices praedecessores suos ac ipsum et Sedem praedictam, etiam super concedendis salvis conductibus et fidantiis, causis civilibus, criminalibus et mixtis, necnon moratoriis, dilationibus, salinaribus et quibusvis aliis securitatibus, vel alias quomodolibet concessa, confirmata et innovata, quorum omnium tenores, causas et effectus pro sufficienter expressis haberi voluit, etiam si maiora expressis, approbavit et confirmavit, ac ea omnia tibi de novo concessit, supplendo omnes et singulos tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan intervenissent in eisdem; ac illa perpetuae firmitatis roborem obtinere, inviolabiliter observari, ac tibi tuisque in dicto camerariatus officio successoribus suffragari, ac eos praemissis omnibus et singulis uti,

Facultates et privilegia omnia, aliis camerariis quomodolibet concessa, innovavit;

frui, potiri et gaudere debere, nec desuper per quoscunque, tam apostolica quam ordinaria et mixta auctoritate fungentes, iudices et personas, etiam dictae Romanae Ecclesiae cardinales, impediri aut molestari posse decrevit.

§ 9. Et insuper considerando quod cura iurium et rerum Camerae Apostolicae camerario pro tempore existenti erat commissa, ipseque camerarius suum et Romani Pontificis pro tempore existentis vivae vocis oraculum habebat, suamque et dicti Pontificis personam in his repraesentabat, et propterea non conveniebat ut res camerales.... per decanum et clericos dictae Camerae, qui quicquid in dicta Camera agebant, nomine eiusdem camerarii agebant, expedirentur, quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, decanus et clerici Camerae huiusmodi, expeditiones aliquas camerales, gratiam vel iustitiam concernentes seu mixtas aut ab illis dependentes, alias quam sub nomine camerarii ac sigillo penes ipsum camerarium existente facere et expedire nequirent; et si aliter fierent, ex libris cassari et deleri deberent statuit et ordinavit, et ex tunc illas cassavit et annullavit et viribus evacuavit, ac pro penitus infectis haberi voluit, inhibendo decano et clericis praedictis, sub excommunicationis latae sententiae et privationis officiorum et beneficiorum per eos pro tempore obtentorum, aliisque arbitrio suo poenis ipso facto, si secus agerent, incurrendis, ne praemissis contravenire, aut contra eorum tenorem quovis modo facere vel attentare auderent seu praesumerent, ac irritum et inane, si secus fieri contingeret, decrevit. Ac tibi mandavit ut, pro praemissorum observatione, executione et implemento, omnibus et singulis praedictis, et quibus opus esset, praeciperes et mandares illisque inhiberes, ac eos citares, rogares et compelleres, ac manu

Expeditiones camerales omnes, a clericis sub nomine camerarii expediri iussit;

regia et alias, prout tibi videretur, contra eos procederes, ceteraque alia faceres et exequeris, quae in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna essent, et tibi viderentur. Ac etiam tibi, ultra tuam potestatem et auctoritatem in praemissis, plenissimam licentiam et facultatem concessit, prout in eiusdem Pauli praedecessoris, tam sub plumbo quam in forma brevis desuper confectis literis plenius continetur.

Hic modo Pontifex dicit concessiones Pauli III confirmat et innovat;

§ 10. Nos, circumspectionem tuam, quam divina clementia magnis illustravit gratiarum muneribus, non minoribus quam dictus Paulus praedecessor prosequabatur favoribus et gratiarum praerogativis prosequi volentes; ac singularum et aliarum quarumcumque literarum et concessionum tibi et aliis eiusdem Ecclesiae camerariis praedecessoribus tuis quomodolibet concessarum et factarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, concessionem, assignationem, substitutionem, subrogationem, constitutionem, deputationem, statutum, decreta, declarationem, voluntatem, ordinationes, inhibitiones, mandata, approbationem, confirmationem ac, cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis et decretis, literas¹, praedicta auctoritate apos., tenore praesentium, approbamus et confirmamus et innovamus. Et nihilominus tibi, potiori pro cautela, concessionem, assignationem, substitutionem, subrogationem, constitutionem, deputationem, statuta, decreta, declarationem, voluntatem, ordinationem, inhibitiones, mandata, approbationem et confirmationem praefatas, modo et forma

¹ Literas praedictas, Cherub. (n. r.).

praemissis de novo concedimus et respective facimus, statuimus, decernimus, declaramus, volumus, ordinamus, inhibemus, mandamus, approbamus et confirmamus.

§ 11. Ac etiam tibi, quod sigillum huiusmodi officii camerariatus, solus et in solidum, absque eo quod clerici et praesidentes seu decanus Camerae huiusmodi, aliquod aliud sigillum penes se vel eorum aliquem retinere possint aut debeant, retinere possis et valeas concedimus et indulgemus.

Clericosque sigillo camerae tui uti dehero praecipit;

§ 12. Praemissaque omnia et singula, sub quibusvis reformationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus ac Cancellariae Apostolicae regulis, per nos editis et in futurum quomodolibet edendis nullatenus comprehensa vel revocata esse aut posse decernimus, et quotiescumque comprehensa vel revocata viderentur, illa toties in pristinum statum restituta et de novo concessa, etiam ex nunc, prout ex tunc, fuisse et esse. Teque super praemissis et illorum occasione, a nobis seu successoribus vel aliis quibuscumque molestari, inquietari vel perturbari nullatenus posse neque debere; ac praesentes, ad eorumdem praemissorum omnium et singulorum probationem verificationemque, in iudicio et extra sufficere, nec ad id probationis alterius adminiculum requiri, nec contrarium probari, vel ullam probationem recipi seu admitti, ac de subreptionis, obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis vel alio forsitan maiori defectu, aut alio quovis praetextu, notari seu impugnari aut in aliquo alterari nullatenus posse; sicque per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, iudices et personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari atque decidi debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis au-

Clausulae praeservativas huius bullae apponit;

toritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus et declaramus ac statuimus et ordinamus, suppletes omnes et singulos, tam iuris quam facti ac omissionis cuiuscumque solemnitatis et consensus, etiam substantiales, defectus, etiam hic forsitan de necessitate exprimendos, si qui forsitan intervenerint in eisdem.

Executores eiusdem deputat;

§ 13. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Caesenatensi et Imolensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta, motu simili mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, tibi et aliis, quorum intererit, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, ac praemissa omnia et singula, ubi et quoties expedierit, fuerintque desuper requisiti, solemniter publicantes, non permittant vos contra praemissa per quoscumque Camerae Apostolicae clericos aut praesidentes, advocatos et procuratores fiscales aut alias quasvis personas, quavis auctoritate fungentes, directe vel indirecte, quomodolibet impediri seu molestari. Contradictores, molestatores quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras ac poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contraria omnibus derogat.

§ 14. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon de iure quaesito non tollendo, ac aliis Cancellariae Apostolicae regulis editis et edendis, ac privilegiis, indultis et literis apostolicis quibusvis, ac sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu simili, concessis, confirmatis et innovatis, quibus, illorum omnium formas et tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tra-

dita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter et expresse, motu et scientia similibus, derogamus; necnon omnibus illis, quae dictus Paulus praedecessor in eius literis praedictis voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si clericis, praesidentibus et aliis personis praedictis, vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, octavo kalendas martii, pontificatus nostri anno I.
Dat. die 22 februarii 1550, pontif. anno I.

IV.

Iurisdictio et potestas gubernatoris utriusque Burgi almae Urbis et generalis capitanei custodiae Romani Pontificis.

Iulius Papa III.

Dilecte fili, salutem et apost. benedictionem.

Ad fidei constantiam et animi magnitudinem ceterasque virtutum dotes, qui in nostro¹ et Sedis Apostolicae fulgere dignosceris, nostrae considerationis intuitum extendentes, et propterea volentes te, qui secundum carnem noster nepos existis, condignis favoribus et gratiis sublimare, motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, te militum custodiae corporis nostri, tam pedum quam equitum, capitaneum generalem, cum omnibus et singulis honoribus, oneribus, provisionibus, stipendiis, emolumentis, privilegiis, praerogativis, iuri-

Deputatio Ancani de Camera in gubernatorem Burgi S. Petri et capitaneum custodiae sanctissimi.

¹ In conspectu nostro et Sedis etc., Cherub. (n. r.).

bus, pertinentiis, facultatibus et iurisdictionibus ad capitaneatus huiusmodi officium quomodolibet de iure aut ex speciali gratia, tibi etiam praesentium vigore facta, spectantibus et pertinentibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facimus, constituimus et deputamus.

Facultates eiusdem cognoscendi causas civiles et criminales in prima instantia habitatorum Burgi private quoad alios iudices.

§ 1. Necnon tibi, per te ipsum vel alium seu alios, aut iudicem seu iudices per te pro tempore deputatos vel deputandos, omnimodam in temporalibus civilem et criminalem iurisdictionem, ordinariam seu etiam delegatam, ac merum et mixtum imperium, gladiique potestatem, etiam Sede vacante duraturam, in dilectos filios incolas et abitatores utriusque Burgi nostri S. Petri, citato prius in causis criminalibus pro tempore existente iurisdictionis nostrae huiusmodi Burgi procuratore fiscali. Ita tamen quod nullus deinceps ex quibusvis almae Urbis nostrae iudicibus, tam ordinariis quam extraordinariis, aliquam superioritatem aut superintendentiam in te aut curiam ipsius Burgi, seu pro tempore per te deputatos et deputandos illius iudices, notarios, barisellos, executores, subexecutores, etiam praetextu facultatum, privilegiorum et indultorum apostolicorum, etiam per nos aut praedecessores nostros, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam motu simili, quomodolibet hactenus concessorum, habere, aut per se vel executores suos, de quibusvis, tam civilibus quam criminalibus, dictae curiae Burgi causis, in prima instantia pro tempore indecisus pendentibus, antelatum in eis definitivam sententiam, quovis alio quaesito colore, se intromittere.

Executores cuiuscumque curiae, absque licentia iudicis, in Burgo non exequantur.

§ 2. Aut barisellus dictae curiae, seu cuiuscumque alterius curiae eiusdem Urbis executores pro tempore existentes, quodecumque mandatum executivum, per eosdem iudices contra quascumque personas in ipso Burgo pro tempore habitantes et degentes, aut illorum res et bona

quaecumque decretum seu relaxatum, aut pro tempore decernendum et relaxandum, sine tua aut iudicis dictae curiae Burgi pro tempore existentis expressa licentia sive consensu, exequi non possint.

§ 3. Nullusque nullave, cuiusvis status, gradus et conditionis existat, incolas et habitatores Burgi huiusmodi, seu in eo et illius iurisdictione hospitantes, aut moram trahentes, convenire aut molestare, nec conveniri vel molestari, neque ad ¹ iudicium sive tribunal trahere, seu trahi facere active vel passive, ex quavis causa aut actione, personali, reali, civili, criminali aut mixta, durante prima instantia, praeterquam solum et dumtaxat in iudicio et coram iudice dictae curiae Burgi pro tempore existenti, sub poenis contentis in bannis in iurisdictione praefati Burgi publicatis, seu in futurum, quando opus fuerit, publicandis, audeat vel praesumat; sed tu iurisdictionem et potestatem tuas praedictas ab omni et quacumque superioritate, auctoritate seu gladii quacumque potestate maiori, atque etiam a quocumque Urbis praedictae iudice seu superiore sive magistratu et commissario, cuiuscumque auctoritatis et in quocumque tribunali ac officio dictae Urbis pro tempore existenti, seu etiam quibuscumque stratarum magistratibus et aliis iudicibus, etiam commissariis, ipsius Urbis, per nos pro tempore deputatis, praeterquam nostra et Romani Pontificis pro tempore existentis superioritate, auctoritate seu potestate, liberam, immunem et exemptam habeas. Ac eisdem et quibuscumque aliis ² pro tempore opus fuerit, etiam sub sententiis et censuris ecclesiasticis ac aliis, etiam pecuniariis, tuo seu dictae curiae Burgi iudicis arbitrio imponendis, moderandis et applicandis, ne de praemissis causis, tam civilibus quam criminalibus, in eadem prima instantia, donec sententia definitiva per praefatum iudicem curiae

Iudicem habitantes alibi non conveniantur.

¹ Ad aliud iudicium, Cherub. (n. r.). ² Aliis, quibus etc., Cherub. (n. r.).

Burgi pro tempore existentem lata fuerit, quoquomodo se intromittant, seu in eis procedere, aut se intromittere quomodolibet audeant seu praesumant, inhibendi, eamque in eos exercendi.

Facultas dicti iudicis civiliter et criminaliter procedendi.

§ 4. Ac inter et contra ipsos civiliter et, citato dictae nostrae iurisdictionis Burgi procuratore fiscali, criminaliter procedendi ac iudicendi, statuendi et ordinandi; ipsosque et eorum quemlibet iuxta eorum demerita puniendi et mulctandi; ac delinquentes, qui ex eorum culpa et demeritis urgentibus ultimo supplicio ac poena capitali affici meruerint, condemnandi, et in eodem Burgo seu illius iurisdictione et pertinentiis dictae curiae, morti standi ¹ faciendi, seu illis indulgendi, ac ipsos absolvendi et liberandi.

Facultas dicti gubernatoris iudicem, procuratorem, barisellum, notarium et barisellos Burgi deputandi.

§ 5. Necnon omnes et singulos iudices, procuratorem fiscalem, notarios, barisellos et executores ac subexecutores, quoscumque commissarios ipsius curiae Burgi, cum honoribus, oneribus, emolumentis, salariis et aliis regalibus sibi propterea debitis et exhiberi solitis et consuetis, ita quod, tam iudex procurator fiscalis, notarius, barisellus et alii executores et subexecutores, ac commissarii eorum officia per loca quaecumque dicti Burgi libere et licite, absque conditione, resistentia, oppositione quibuslibet, sub praetextu locorum quomodolibet reservatorum, libere et licite exercere possint et debeant, ponendi et deputandi.

Custodesque portarum Burgi eligendi etc.

§ 6. Et insuper quoscumque, tam portanarios omnium et singularum portarum dicti Burgi custodes, ad capitaneatus officium huiusmodi spectantes et pertinentes, quomodolibet ad tuum nutum amovibiles, quam dictos ac commissarios ad tui libitum et voluntatem ponendi etiam atque revocandi, restituendi et amovendi, ac quando et quoties tibi videbitur, alios illorum loco, cum honoribus, oneribus et emolumentis solitis et consuetis, ut praec

¹ Leg. f. trahere loco tundi (n. r.).

fertur, simul et successive substituendi, subrogandi et etiam deputandi.

§ 7. Ceterum tibi quaecumque banna et alia desuper necessaria et opportuna in ipso Burgo, per quemcumque tibicinem aut bannitorem, per te aut tuos officiales eligendum, publicandi et publicari faciendi, ac omnia et singula, tam per te quam per iudicem, notarium, barisellum, commissarios et alios officiales tuos praedictos hactenus deputatos, nunc et pro tempore existentes, ac quos pro tempore deputari contigerit, et quae circa iurisdictionem dictae curiae Burgi et alias per eos seu eorum quemlibet hactenus facta, gesta, dicta et exequuta fuerint, valida et efficacia existant, vobisque et colligantibus in curia Burgi huiusmodi perinde valeant et suffragentur, ac si praesentes literae a die assumptionis nostrae ad summi apostolatus apicem emanatae extitissent, gratiamque praesentem tunc a nobis reportassent, cetera alia in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna faciendi, gerendi et ¹ exequi faciendi plenam et liberam ac omnimodam, merique et mixti imperii, ac etiam gladii potestatem, facultatem, auctoritatem concedimus atque pariter indulgemus.

Bannimenta in Burgo publicandi et cetera alia necessaria faciendi.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, Cameraeque Apostolicae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis, necnon Urbis, generalibus vel specialibus ac etiam particularibus, et Camerae praedictae decretis, contractibus, consuetudinibus, etiam ab immemorabili observatis, necnon etiam longissimi temporis praescriptionibus, privilegiis quoque, indultis, licentiis, concessionibus et literis apostolicis, etiam in forma brevis, quibusvis personis, cuiusvis dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis existen-

Delegatio contrariorum.

¹ Exequendi seu fieri et exequi fuerint, Cherub. (n. r.).

tibus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, necnon etiam fortioribus clausulis, irritantibus quoque et aliis decretis, et contractibus cum eadem Camera, super praemissis necnon etiam quibusvis aliis pecuniis, etiam ipsius Camerae commissariis forsitan celebratis, seu etiam per felicis recordationis Paulum PP. III seu alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, aut etiam per nos forsitan, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam pari motu, vel alias quomodolibet concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus innovatis; necnon cuiusvis tribunalis praedictae urbis ac dilectorum filiorum supradictae Camerae clericorum significationibus, mandatis et inhibitionibus, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis ac illorum loco, datis et totis tenoribus, necnon nominibus et cognominibus personarum huiusmodi specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio aut quaevis alia expressio habenda, vel aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxii februarii MDL, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 22 februarii 1550, pontif. anno I.

*Indulta curialium et incolarum Urbis disponendi de eorum bonis in Urbe et eius districtu existentibus, etiam ex fructibus bonorum ecclesiasticorum acquisitis, et ad favorem incapacium; et facultas proximorum in illis succedendi ab intestato*¹.

**Iulius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Cupientes, ut alma Urbs nostra, in qua beatus Petrus, apostolorum princeps, sibi et suis in Christi vicariatu successoribus sedem constituit, et ad quam, veluti communem omnium fidelium patriam, frequens est hominum accessus, spiritualibus favoribus et praerogativis decoretur; et qui illam pro tempore incolunt, seu Romanam Curiam sequuntur, tam in iis quae ad victum hominis pertinent, quam in suorum dispositione bonorum, et post eorum obitum haeredes sui in eorundem bonorum assecutione plena libertate fruuntur; et Urbis decori, ac Curiae praedictarum frequentiae, necnon Urbem incolentium et Curiam huiusmodi insequentium indemnitati consulere.

§ 1. Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera liberalitate et ex certa scientia nostris et plurimum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, qui eandem urbem diversis gratiis et privilegiis decorarunt, vestigiis inhaerendo etc., statuimus et ordinamus quod de cetero perpetuis futuris temporibus omnes et singuli Urbis incolae, seu Curiam huiusmodi sequentes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, praerogativae vel conditionis existant, etiam si cardinalatus honore aut patriarchali, archiepiscopali,

¹ De hoc privilegio primum disposuit Sixt. IV in constitutione VI, *Etsi universis*, tom. V, pag. 211.

Causa indultorum.

Facultas curialium disponendi de eorum bonis in Urbe et districtu constantibus.

abbatiali vel quavis alia ecclesiastica seu mundana dignitate praefulgeant, si eos in dicta Curia seu eius districtu decedere contigerit, de omnibus et singulis eorum immobilibus, mobilibus et semoventibus bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus, et de rebus aliis in dicta urbe et eius districtu pro tempore consistentibus, et per eos, etiam ex fructibus, redditibus et proventibus ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, quomodocumque et qualitercumque qualificatorum, per eos, etiam ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum vel commendam aut administrationem seu alias quomodolibet obtentorum, aut alias (licite tamen) acquisitis, cuiuscumque quantitatis, qualitatis, summae, valoris et pretii seu conditionis existant, etiam si talia sint quae sub generali verborum expressione non comprehendantur, sed speciali nota digna sint, tam donatione inter vivos et causa mortis, quam testamento, codicillis, fideicommissis, legatis et quavis alia ultima voluntate, in favorem consanguineorum et affinium suorum, ac quarumvis aliarum personarum, etiam penitus extraneorum, ac de iuribus incapacium, seu alias prohibitarum, etiam divitum, potentium ac natorum suorum illegitimorum seu spurriorum, ac collegiorum et universitatum, ecclesiarum et piorum locorum et non piorum disponere; ac in eis consanguineos, affines et quasvis alias personas ac natos, etiam, ut praefertur, procreatos, necnon collegia, universitates, ecclesias et pia loca, haeredes particulares et universales, pro libito eorum voluntatis, instituere libere et licite valeant.

§ 2. Quodque si Urbis incolae, aut Curiam huiusmodi sequentes ab intestato decesserint, eorum bona, pecuniae, iocalia,

iura, actiones et res huiusmodi, non ad nos et pro tempore existentes Romanos Pontifices aut Cameram Apostolicam, sed ad ipsorum pro tempore decedentium proximiores agnatos et alios, qui eis, nisi beneficiati essent, de iure succedere deberent, alias, iuxta iuris communis dispositionem, libere devolvantur; nec per Cameram praefatam, aut pro ea agentes, etiam praetextu¹ quod aliqui eisdem defunctis sanguine coniuncti in eadem urbe non reperiantur, vel alias temere² dilapidationis bonorum, pecuniarum, iocalium et rerum huiusmodi occupari aut inventariari possint; sed si haeredes praefati in Curia non fuerint, aut aliqui eisdem pro tempore defunctis sanguine coniuncti in Urbe non reperiantur, et tunc et eo casu bona et pecuniae ac alia huiusmodi per ad id pro tempore deputatos singularum rationum, quarum ipsi defuncti fuerint, apprehendantur, et iuxta iuris formam inventarientur, et sub fidei custodia pro eisdem haeredibus conserventur.

§ 3. Districtius inhibentes dilectis³ modernis et pro tempore existenti camerario nostro et clericis eiusdem Camerae praesidentibus, ac aliis nostris et Urbis ac Curiae praedictarum officialibus, necnon ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum praedictorum praelatis, capitulis, conventibus et rectoribus, ac illa pro tempore obtinentibus, quocumque nomine nuncupentur, ne de bonis, pecuniis, iocalibus, iuribus, actionibus et rebus, per episcopos pro tempore decedentes in dicta urbe vel infra eius districtum, ut praefertur, pro tempore relicti, se intromittere, aut illa petere seu vendicare, vel haeredes et successores decedentium personarum huiusmodi illorum occasione impetere, seu alias quomodolibet molestare praesumant. Ac decedentes ex nunc irritum et inane si secus super iis a quoquam, quavis auctoritate,

¹ Quod haeredes praefati in Curia tunc non existant, aut quod aliqui etc., Cherub. (n. r.).

² Leg. l. timore loco temere; Cherub. legit temere (n. r.).

Inhibitio contra officiales Rev. Camerae Apostolicae inobedientes.

curialium, exclusa Reverenda Camera Apostolica.

Successio haereditum in bonis

VI.

scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac Camerae, necnon ecclesiarum et monasteriorum praedictorum, etiam in quibus beneficia huiusmodi fuerunt, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis eisdem Camerae, ecclesiis, monasteriis et beneficiis, ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, quomodolibet etiam motu proprio concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDL, sexto idus martii, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 10 martii 1550, pontif. anno I.

Absolutio omnium haereticorum (praeterquam sub generali Inquisitione regnorum Hispaniae et Portugalliae comprehensorum) ad catholicam fidem et S. R. E. gremium redeuntium 1.

Iulius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Illius qui, misericors et miserator existens, non solum septies, sed etiam septuagies septies ignosci debere mandavit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, etiam iis, qui a fide Christi aliquando aberrant, ianuam pietatis et misericordiae aperimus, ac poenas, quas iuris severitas in eos statuit, Apostolicae Sedis clementia moderamus, ut aberrantes huiusmodi, dictae Sedis benignitate allekti, eorum erroribus abiuratis, catholicae fidei zelum et observantiam in eorum cordibus firmiter recipiant; et si in eorum falsis opinionibus perseverare praesumpserint, in eos vehementius animadvertatur, quo obstinatior se in erroribus suis praestiterint.

Exortium.

§ 1. Sane cum, sicut nuper accepimus, diversi fideles, diabolica fraude decepti, se in diversas erroneas et ab eadem fide alienas opiniones paulatim deduci permiserint, et modo publicam poenitentiam abhorrentes, et potius placita huius saeculi quam salutem animae suae sectantes, ne infamia aspergantur, ad ovile Christi redire differant.

Multi ad fidem non redibant perhorres. publicam poenitentiam.

§ 2. Nos, animarum salutem, quantum cum Deo possumus, consulere cupientes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera deliberatione et certa scientia nostris, omnes et singulos utriusque sexus, tam laicos quam clericos, saeculares et quorumvis Ordinum et militiarum regulares, tam milites quam presbyteros, non tamen sub

Hic modo Pontifex ad privatam poenitentiam admittit.

1 Ad haec videri poterit bulla ex Pauli III, Illius. pag. 203 huius tomi

generali Inquisitione Hispaniae ac Portugalliae regnorum comprehensos, de praemissis culpabiles, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis aut praeminentiae existant, etiam si pontificali aut alia quacumque, etiam maiori, ecclesiastica vel mundana dignitate praefulgeant, qui infra tres menses a die publicationis praesentium, modo et forma infrascriptis faciendae, computandos, coram inquisitoribus civitatum, in quibus ipsi degunt, se personaliter exhibuerint, et suas haereses coram eis privatim abiuraverint, et se ad poenitentiam privatam, eis per dietos inquisitores iniungendam, adimplendum paratos obtulerint, eamque postmodum cum effectu adimpleverint, ab omnibus et singulis eorum haeresibus et a fide Christi apostasiis, ac quibusvis aliis in eadem fide erroribus, quantumcumque gravibus et enormibus, necnon excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque sententiis, censuris et poenis, tam ecclesiasticis quam temporalibus, etiam honorum privativis et corporis afflictivis ac capitalibus, a iure vel ab homine latis et promulgatis (dummodo haecenus inquisiti, aut in haeresim relapsi non fuerint), apostolica auctoritate, tenore praesentium, in utroque foro penitus et omnino absolvimus et liberamus, necnon cum eis super irregularitate per eos, praemissorum occasione, etiam quia sic ligati forsitan missas et alia divina officia, etiam forsitan in contemptum clavium, celebrarunt, aut illis alias se immiscuerunt, contracta. Quodque, ea et aliis praemissis non obstantibus, non promoti, ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines promoveri, et in illis, tam ipsi quam qui iam etiam post incursum haeresim promoti existunt, etiam in altaris ministerio ministrare.

Ipsosque et eorum succes-

§ 3. Necnon tam clerici quam laici et utriusque sexus personae, eorumque filii, nepotes et descendentes, ad gradus, hono-

res, ordines, officia et alia quaecumque assumi, illaque suscipere et exercere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae dispensamus, eisque pariter indulgemus. Necnon inhabilitatis et infamiae maculam sive notam, circa eos praemissorum occasione quomodolibet insurgentem, penitus et omnino abolemus.

ores ad honores restituit;

§ 4. Quod si forte culpabiles praefati infra dictum terminum resipiscere et ad cor reverti noluerint seu distulerint, ad hoc ut eorum notitia haberi, ipsique debitis poenis affici possint, motu et deliberatione ac scientia praedictis, omnes et singulas utriusque sexus personas, etiam, ut praefertur, qualificatas, de aliquibus ex haereticis seu alias culpabilibus praedictis quomodolibet notitiam habentes, seu eos haereticos esse aut fuisse scientes, dicta auctoritate, tenore praesentium, requiramus et monemus, ac eis et eorum cuilibet, in virtute sanctae obedientiae et sub incursus haeresis ac omnibus contra haereticos de iure inflictis et promulgatis, tam ecclesiasticis quam temporalibus, sententiis, censuris et poenis, districte praecipiendo mandamus quatenus, infra spatium triginta dierum terminum praedictum immediate sequentium, quorum decem pro primo, et alios decem pro secundo, ac reliquos decem dies pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica, eis et eorum cuilibet iis scriptis assignamus, haereticos seu alias culpabiles praedictos inquisitoribus haereticae pravitatis civitatum suarum, si prius, ut praefertur, aut alias absoluti non fuerint, denunciassent et notificassent realiter et cum effectu.

Impoenitentes autem inquisitoribus nunciari precepit;

§ 5. Et nihilominus venerabili fratri Ioanni Petro episcopo Tusculano, Neapolitano, et dilectis filiis nostris Ioanni S. Clementis de Burgos, ac Marcello S. Crucis in Hierusalem, Cervino, et Francisco S. Ana-

Et per inquisitores generales eosdem impoenitent., appellatione remota, coarctari mandati;

stasiae tituli, Sfondrato, nuncupatis, presbyteris cardinalibus, inquisitoribus generalibus per Sedem Apostolicam deputatis, per apostolica scripta et pari motu mandamus quatenus ipsi, per se vel alium seu alios, eosdem requisitos et monitos monitioni et mandato nostris praedictis non parentes, quos haeresim et alias sententias, censuras et poenas praedictas, propter non partitionem huiusmodi, incurrere contigerit, ex nunc prout ex tunc et e contra, haereticos ac sententiis, censuris et poenis praedictis irretitos tamdiu publice nuntient et faciant ab aliis nuntiari, donec ipsi haeresim huiusmodi abiuraverint, et rehabilitationis gratiam obtinere meruerint, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat;

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Formam publicandi hanc bullam praescribit;

§ 7. Ceterum, ut praemissa omnia ad eorum, quorum interest, notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuste praetendere, aut se legitime excusare possit, volumus et dicta auctoritate apostolica decernimus quod praesentes literae per aliquos Curiae nostrae cursores, in basilica Principis Apostolorum de Urbe et ecclesia Lateranensi, dum inibi multitudo populi ad divina audienda congregari solet, plana et clara voce legantur, et lectae, in earumdem basilicae et ecclesiae valvis, ac in porta Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae, necnon in singularum cathedralium et metropolitanarum ecclesiarum valvis affigantur, ubi ad lectionem

et notitiam eunctorum aliquandiu affixae pendeant, et cum inde amovebuntur, earum exempla in eisdem locis remaneant affixa. Quodque per lectionem, affixionem et publicationem huiusmodi omnes et singulae personae, sub praesentibus comprehensae, post spatium trium mensium et triginta dierum huiusmodi respective, ita sint obligatae et adstrictae, ac si illae eis coram et personaliter lectae et publicatae essent.

§ 8. Et quod earum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Transumptis
modi iudic;

§ 9. Volumus autem quod de personali exhibitione et privata abiuratione per dictos culpabiles, ut praefertur, facienda, per scripturam manu propria ipsiusmet se exhibentis et abiurantis, seu per publicum notarium confectam, ac ipsius inquisitoris, coram quo exhibitio et abiuratio huiusmodi fieri continget, manu subscriptam, ita ut, si ipsi culpabiles in eosdem vel similes errores reinciderint, relapsi omnino esse censeantur, constare debeat, alias eadem praesentes, ac per eas dictis culpabilibus absolutio et liberatio ac dispensatio et indultum concessa huiusmodi eis nullatenus suffragentur.

Formam abiurationis subne-

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, tertio kalendas maii, pontificatus nostri anno 1.

Anno a nativitate Domini MDL, indictione VIII, die vero V mensis iunii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Iulii divina providentia Papae III, anno eius primo, retroscriptae literae apostolicae absolutionis, liberationis et dispensationis ab haeresi, ac monitionis et mandati, palam, publice, alta et

Publicatio.

intelligibili voce, in basilica Principis Apostolorum de Urbe, dum ibidem divina officia de mane celebrabantur et magna populi multitudo congregata esset, de verbo ad verbum, per me Ioannem Roillard, praefati sanctissimi domini nostri Papae cursores, lectae et deinde affixae et publicatae fuerunt. Et successive eadem die in ecclesia S. Ioannis Lateranensis, etiam de verbo ad verbum, hora vespertina, per me eundem Ioannem cursores, lectae, affixae et publicatae fuerunt, et postmodum eadem die affixae et publicatae fuerunt in valvis seu portis Cancellariae Apostolicae et in acie Campi Florae, dimissis in superscriptis valvis et locis per aliquod temporis spatium affixis, et deinde amotis, copiam earumdem literarum in valvis et locis superscriptis affigendo et dimittendo per nos eundem Ioannem Roillard, clericum coniugatum Viridunensis dioecesis, et Maturinum Menandi, clericum Cenomanensis dioecesis, praelibati domini nostri Papae cursores.

Ita est. Ioannes Roillard, cursor subscr.

Ita est. Maturinus Menandi, cursor.

Ita est. Petrus Gomes, magister cursorum.

Dat. die 29 aprilis 1550, pontif. anno 1.

VII.

Fructus beneficiorum tempore obitus beneficiorum, etiam cardinalium, inexacti, ad successores in beneficiis et non ad haereses spectant, in locis in quibus non deputantur a Reverenda Camera Apostolica spoliatorum collectores; et ornamenta cappellae cardinalis defuncti debentur eidem Camerae, una cum pretio annuli.

Iulius Papa III, motu proprio etc.

Cum, sicut nobis nuper innotuit, diversi diversorum beneficiorum, etiam episco-

Bull. Rom. Vol. VI.

53

porum, patriarcharum et aliorum praelatorum, ac S. R. E. cardinalium pro tempore decedentium haereses, non solum bona relicta, spolia nuncupata, sic decedentium beneficiorum episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum et aliorum praelatorum, ac etiam cardinalium, verum etiam fructus etc. ecclesiasticos et pecunias et res alias per ipsos beneficiarios episcopos, archiepiscopos, patriarchas et alios praelatos ac etiam cardinales ante eorum obitum non exactos, etiam si eorum solutionis dies ante obitum ipsorum non advenerit, sub eo forsitan praetextu quod pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debebantur exigere, et quandoque solutionem debitorum per ipsos beneficiarios et cardinales, dum viverent, contractorum, et legatorum per eos in sua ultima voluntate, etiam ad pias causas, factorum subterfugere; ac haereses cardinalium huiusmodi paramenta et ornamenta cappellae ipsorum cardinalium, quae iam tanto tempore, quod eius initii hominum memoria non habetur, cappellae apostolicae, in qua missae papales celebrantur, et ex qua pauperibus praelatis ad Romanam Curiam pro tempore confluentibus et paramenta ecclesiastica, cum quibus in processibus et aliis solemnitatibus per Romanos Pontifices fieri solitis incedere possint, non habentibus subvenitur, devolvi consueverunt, occupare, ac solutionem quingentorum ducatorum auri de Camera, qui post obitum singulorum cardinalium pro pretio annuli eis in eorum ad cardinalatum assumptione adhiberi soliti, Camerae Apostolicae persolvuntur, declinare contendunt et satagant.

§ 1. Nos, attendentes fructus etc., pecunias ac res alias, occasione ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore provenientes, licet postquam ad manus beneficiorum pervenerunt, et cum aliis ipsorum beneficia-

Haereses beneficiorum fructus tempore eorum obitus inexactos exigant; debita autem et legata eorumdem et pretium annuli cardinalium et ornamenta cappellae recusant Camerae Sedis Apostolicae consignare.

Haec idem Pontifex declarat haereses fructus inexactos exigere non posse, sed ad successores in bonis spectare.

torum fructibus etc., pecuniis et rebus commixti, seu ipsis beneficiatis incorporati sunt, non ulterius in ecclesiasticis, sed potius ipsorum beneficiatorum propriis et ab eis acquisitis bonis iudicandi, et propterea quodammodo pro saecularibus et profanis haberi, et de eis testandi aut alias disponendi facultas eisdem beneficiatis per Sedem Apostolicam concedi consueverit: nihilominus, donec in manibus eorum, qui illos tamquam ecclesiasticos, seu ex ecclesiis, monasteriis, beneficiis praedictis provenientes et pro talibus conservant, aut ut tales detinent; ipsique beneficiati pecunias huiusmodi realiter non exegerint, et fructus etc. non perceperint, neque cum aliis¹ eorum bonis commiscuerint et sibi incorporaverint, semper ipsarum ecclesiarum, quarum ipsi beneficiati sunt, ac vere ecclesiasticos esse et censeri debere, et propterea iuri non congruere, ut ipsi beneficiati de rebus certis ipsarum ecclesiarum, quae omni iure alienari prohibentur, disponere, etiam in eorum ultima voluntate, possint; nec ipsi beneficiatis, etiam episcopis, archiepiscopis, patriarchis et aliis, ac cardinalibus pro tempore defunctis, eorum haeredes, qui ut plurimum sunt laici, in praedictum successorum beneficiatorum fructus etc. ac res et pecunias inexactos huiusmodi, os bovi trituranter alligando, exigant; et haeredes cardinalium mala malis addendo, bona cappellae apostolicae debita occupent, seu quod Camerae et creditoribus ac legatariis debent, pro se retineant. Volentes in praemissis opportune providere, motu simili etc. declaramus nostrae intentionis numquam fuisse, nec esse, quod quis quorumcumque beneficiatorum, etiam, ut praefertur, episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum et aliorum praelatorum, etiam cardinalium, ubilibet, etiam in Romana Curia aut districtu, pro tempore decedentium, sive ex

¹ Nec non aliis loco neque cum aliis, P. Matheus (n. r.).

testamento, per ipsos beneficiatos, etiam vigore facultatum quarumcumque eis in specie vel in genere, etiam praetextu quorumcumque capitulorum ac statutorum et ordinationum, etiam nostrorum, sub quibusvis tenoribus et formis, ac alias quomodolibet concessorum, condito, sive ab intestato haeredes, fructus etc. ac pecunias et res alias, per ipsos sic defunctos beneficiatos, etiam episcopos, archiepiscopos, patriarchas et alios praelatos ac cardinales, ante eorum obitum non exactos, etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debeantur, ac eorum solutionis dies beneficiatis et cardinalibus viventibus advenerit, et per ipsos beneficiatos et cardinales non steterit quominus illos exegerint, quinimmo omnem pro illorum exactione necessariam diligentiam, etiam iudicialiter agendo, fecerint, quoquomodo exigere, aut etiam sponte oblatos percipere.

§ 2. Aut cruces, candelabra, imagines, patenas, calices et alia cuiusvis sortis, tam aurea quam argentea, vasa et iocalia, ac quaevis ornamenta, paramenta et alia utensilia cappellae singulorum cardinalium pro tempore decedentium, ceteraque tam ad ipsam cappellam quam eius ministros circa altaris ministerium et celebrationem missae pertinentia, pro se retinere, aut solutionem quingentorum ducatorum huiusmodi evitare possint; sed quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, fructus etc. ac pecuniae et res, ut praefertur, inexacti huiusmodi ad ipsorum sic defunctorum beneficiatorum, etiam episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum et aliorum praelatorum et cardinalium, in ecclesiis, monasteriis et beneficiis praedictis successores, qui ex illis, quorum solutionis dies ante obitum beneficiatorum huiusmodi advenerit, omnia ipsorum beneficiatorum etiam, ut praefertur, episcoporum, archiepiscoporum,

Ornamentaque cappellae ad R. Camerae spectare decernit.

patriarcharum et aliorum praelatorum, etiam cardinalium, debita et ad pias causas facta legata, si aliunde ex aliis ipsorum beneficiatorum¹ bonis solvi non possint,olvere teneantur, libere devenire et in posterum deveniant, ac per eos et non haeredes praedictos exigi possent, et in posterum possint; necnon cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vasa, iocalia, ornamenta, paramenta, utensilia et alia ad cappellam singulorum cardinalium et eius ministros, ut praefertur, pertinentia, et ad eandem cappellam apostolicam pertinerent et spectarent, ac in posterum pertineant et spectent, et per agentes pro ea, realiter et cum effectu capi et apprehendi possent et deberent, ac in posterum possint et debeant. Ac haeredes cardinalium, tam hactenus defunctorum quam pro tempore decedentium, quingentos ducatos huiusmodi eidem Camerae persolvere tenerentur et in posterum teneantur. Et propterea successores in ecclesiis, monasteriis et beneficiis huiusmodi fructus etc. ac pecunias et res per eorum successores non exactas, libere et licite percipere, exigere et levare, ac solutis, si aliunde unde solvant non erit, ut praefertur, debitis et legatis praedictis, quod residuum fuerit, in suos usus et utilitatem convertere. Necnon agentes pro cappella apostolica, cruces, candelabra, imagines, patenas, calices, vasa, iocalia, ornamenta, paramenta, utensilia et alia praedicta propria auctoritate libere capere et apprehendere posse. Ac haeredes cardinalium, tam hactenus defunctorum quam aliorum pro tempore decedentium ad cruces, candelabra et alia praedicta agentibus pro dicta cappella apostolica realiter et cum effectu consignandum; et eosdem quingentos ducatos agentibus pro eadem Camera, ut praefertur, solvendum teneri et obligatos esse, ac ad id omnibus iuris et facti remediis cogi et compelli posse.

¹ Beneficiatorum, Cherub. (n. r.).

§ 3. Sicque, in praemissis omnibus et singulis casibus ad praesens occurrentibus seu pendentibus, per quoscumque etc., in quavis causa et instantia, sublata etc., iudicari et definiri debere; ac irritum etc. decernimus.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis etc., privilegiis quoque, indultis, ac testandi et alias de dictis rebus et bonis disponendi facultatibus, capitulis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam per modum statuti et ordinationis perpetuorum, motu proprio etc. aut alias quomodolibet, etiam per nos ac dictam Sedem concessis, initis et emanatis, quibus omnibus, etiam si de illis etc., eorum tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem haeredes ipsorum beneficiatorum, qui iam ante praesentium publicationem pecunias ac fructus per ipsos beneficiatos exactos¹ huiusmodi exegerint, per successores in beneficiis huiusmodi amplius praesentium vigore molestari non posse.

§ 6. Necnon praesentes in Cancellaria Apostolica, ut moris est, publicari, et in illius quinterno inter alias constitutiones perpetuas, ad perpetuam rei memoriam, describi.

Placet, motu proprio. I.

LECTA et publicata fuit suprascripta regula, constitutio et ordinatio Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, die vero xxvi mensis iunii, pontificatus praedicti sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Iulii divina providentia Papae III anno I.

Publ. die 26 iunii 1550, pontif. anno I.

¹ Leg. forsitan inexactos loco exactos (n. r.).

Decretum irritans.

Clausulae derogatorias.

Limitatio quoad fructus exactos.

Iussio publicandi.

Publicatio.

*Prima declaratio dictae constitutionis.***Iulius Papa III, motu proprio, etc.**

Dudum, ex certis tunc expressis rationabilibus causis, per quamdam constitutionem nostram perpetuo duraturam, inter alia, motu simili declaravimus etc. 1.

§ 1. Cum autem, sicut plurimum fide dignorum relatione nobis nuper innotuit, constitutioni nostrae praedictae per beneficiatos ac haeredes praedictos diversae fraudes fieri possint, per beneficiatos videlicet fructus etc. ac pecunias et res alias, ut praefertur, non exactos legatis per eos, in extremo eorum vitae et dum ulterius vivere desperant, ad pias causas pro tempore factis absorbendo; per haeredes vero diversa debita iam extincta, et de quorum extinctione successores in beneficiis informati esse non possunt, pro validis et veris supponendo, sicque successores praefatos fructibus etc. ac pecuniis et rebus aliis, non exactis frustrando, in animarum suarum periculum, et successorum praedictorum detrimentum non modicum.

§ 2. Nos, fraudibus huiusmodi occurrere, et ne verbis, et non rebus legem imposuisse videamur, providere volentes, motu simili etc. constitutionem nostram praedictam solum legata quae per ipsos beneficiatos, etiam episcopos, archiepiscopos, patriarchas, praelatos et cardinales, dum in sanitate constituti extiterint, ad pias causas facta fuerint, et debita quae occasione beneficiorum, ad quae fructus etc. ac pecuniae et res inexacti huiusmodi pertinuerint, contracta extiterint, de quibus successores in beneficiis informationem verisimiliter habere possunt et debent, comprehendere, et in eis tantum intelligi debere; ac successores praefatos ad aliorum quam, ut praefertur, ad pias causas factorum legatorum, et occasione ipsorum

1 Ut in antecedenti, p. 417 et seq.

beneficiorum contractorum debitorum solutionem minime teneri, nec ad id, etiam vigore constitutionis nostrae praedictae, cogi aut compelli posse.

§ 3. Sicque, in omnibus et singulis, etiam ad praesens occurrentibus seu pendentibus casibus, per quoscumque etc., in quavis causa et instantia, sublata etc., iudicari et definiri debere; ac irritum etc. decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus omnibus, quae in dicta constitutione nostra volumus non obstare.

§ 5. Decernentes praesentes in dicta Cancellaria, ut praefertur, publicari et describi debere.

Placet, et ita motu proprio decernimus et declaramus. I.

Lecta et publicata fuit suprascripta regula Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, die vero iv mensis augusti, pontificatus praelibati SS. D. N. D. Iulii divina providentia Papae III anno 1.

Pub. die 4 augusti 1350, pontif. anno 1.

*Secunda declaratio dictae constitutionis.***Iulius Papa III, motu proprio etc.**

§ 1. Cum autem, sicut nobis nuper innotuit, licet nos per constitutionem nostram praedictam solum ecclesiis, monasteriis et beneficiis in locis, in quibus collectores fructuum et proventuum Camerae Apostolicae debitorum deputari seu esse non consueverant consistentibus, et circa quae ius commune servari debet, providere intellexerimus; nihilominus diversae personae eandem constitutionem nostram ad ecclesias, monasteria et beneficia etiam in locis, in quibus collectores huiusmodi deputari seu esse consueverunt, consistentia, et in quibus diversae

VIII.

Quod fratres Ordinis Servorum Beatae Mariae Virginis, qui officium poenitentiarum vel beneficia in titulum vel commendam tenent, non habeant vocem activam nec passivam, neque in locis Ordinis commorari possint 1.

Iulius Papa III, motu proprio etc.

Cum, sicut accepimus, fratres Ordinis Servorum, sub Regula Sancti Augustini, congregationis eiusdem Ordinis, beneficia ecclesiastica, ex dispensatione apostolica, seu officium poenitentiarum tenentes, in domibus Ordinis et congregationis praedictorum permanere, et inibi officia, quae inter fratres ipsarum domorum distribuntur, exercere, et privilegii, immunitatibus et indultis eiusdem Ordinis et congregationis uti et gaudere, vocemque activam et passivam habere velint et contendant; et haec omnia constitutionibus Ordinis et congregationis huiusmodi, necnon professioni, quae per eosdem fratres emittitur, maxime adversentur, et ceteris fratribus materiam scandali praestent.

§ 1. Nos, huiusmodi inconvenientibus, prout nostro incumbit pastoralis officio, occurrere volentes, hac in perpetuum valitura constitutione, apostolica auctoritate, ex certa nostra scientia, statuimus et ordinamus quod de cetero perpetuis futuris temporibus fratres Ordinis et congregationis praedictorum, beneficia ecclesiastica vel quorumvis aliorum Ordinum regularia in titulum vel commendam pro tempore obtinentes, aut officium poenitentiarum exercentes, quavis auctoritate et dignitate suffulti existant, in domibus Ordinis et congregationis huiusmodi degere aut commorari, seu officia et praefaturas eorumdem Ordinis et congrega-

1 Alia de his fratribus vide in constitutione II Benedicti XI, *Dum levamus*, tom. IV, pag. 176.

consuetudines diversaque particularia iura seu privilegia vigent, trahere et extendere conentur, contra mentem et intentionem nostras, ac in fraudem et detrimentum quam plurimum.

§ 2. Nos, fraudibus et detrimentis huiusmodi occurrere, ac mentem et intentionem nostras in praemissis declarare volentes, motu simili etc. constitutionem eandem solum ecclesias, monasteria ac beneficia ecclesiastica in locis, in quibus collectores praedicti deputari seu esse non consueverant, comprehendere et ad ea tantum extendi; nec in ecclesiis, monasteriis et beneficiis in locis, in quibus iidem collectores deputari seu esse consueverunt, consistentibus, locum habere, aut effectum aliquem sortiri posse aut debere; et omnino, ea non obstante, consuetudines et particularia iura seu privilegia cuiuslibet loci, in quo collectores huiusmodi deputari seu esse consueverunt, in praemissis vigentia, observari et executioni demandari.

§ 3. Sicque in praemissis omnibus et singulis, etiam ad praesens occurrentibus, casibus, seu pendentibus causis, per quoscumque etc., sublata etc., iudicari et definiri debere; ac irritum etc. decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus omnibus quae in eadem constitutione nostra volumus non obstare.

§ 5. Praesentes in praefata Cancellaria, ut praemittitur, publicari et describi debere decernentes.

Placet, et ita declaramus.

Lecta et publicata fuit supradicta regula sive declaratio Romae, in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, die vero lovis, decima octava mensis iunii, pontificatus praelibati sanctissimi domini nostri Iulii divina providentia Papae III anno II.

Refertur constitutioni praecedenti.

Causa huius declarationis.

Declar. praedictae constitutionis circa legata et debita

Decretum irritans.

Contrariis derogat.

Iussio publicandi.

Publicatio.

Causa istius declarationis.

Declaratio quod dicta constitutio non se extendit ad beneficia locorum in quibus collectores a Camera deputantur.

Decretum irritans.

Clausulae derogatoriae.

Iussio publicandi.

Publicatio.

Causa huius constitutionis.

Fratres huius Ordinis beneficia ecclesiastica obtinentes vel officium poenitentiarum, non habeant vocem activam neque passivam et in domibus Ordinis non commorentur.

tionis obtinere, vel privilegiis, immunitatibus et indultis praedictorum gaudere, seu vocem activam et passivam in Ordine et congregatione praedictis habere non possint modo aliquo.

§ 2. Et insuper fratribus, qui in Ordine et congregatione praedictis professionem tacitam vel expressam emisissent, sub excommunicationis latae sententiae poena, districtius inhibemus ne de cetero habitum dimittere, aut ad alium Ordinem laxiorem se transferre, vel (si beneficia ecclesiastica aut officium poenitentiarum non obtinuerint) extra domos Ordinis aut congregationis huiusmodi, sine sui superioris licentia in scriptis habita, derogare aut commorari praesumant.

§ 3. Et ne aliquis statuti et ordinationis ac inhibitionis nostrarum ignorantiam praetendere possit, dilectis filiis magistro Augustino de Aretio, priori generali totius Ordinis, et magistro Philippo Castello de Utino, moderno vicario congregationis, et pro tempore existentibus priori generali Ordinis et vicario generali congregationis huiusmodi, sub eadem excommunicationis poena, committimus et mandamus quatenus statutum et ordinationem et inhibitionem nostram praedictam inter institutiones et constitutiones Ordinis et congregationis praedictorum registrari, et, per se vel alium seu alios, in singulis provinciis, capitulis et domibus eorundem Ordinis et congregationis publicari, ac per eorum fratres inviolabiliter observari faciant. Contradictores quoslibet et rebelles ac renitentes, et se praemissis quomodolibet opposcentes, aut illis auxilium, consilium vel favorem publice vel occulte praestantes, per censuras ecclesiasticas ac alias pro arbitrio imponendas poenas, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus

et ordinationibus apostolicis, ac ipsorum Ordinis et congregationis, etiam iuramento roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, tam sub plumbo quam in forma brevis, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, quomodolibet concessis. Quibus omnibus latissime extensis, et etiam si de eis etc., illorum tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ac sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Praesentium etiam, absque eo quod registrentur, aut illis data apponatur, solam signaturam sufficere, et ubique fidem facere decernimus.

Placet, et ita mandamus.

IX.

Approbatio secunda instituti Religionis Clericorum Regularium Societatis Iesu, melius explicati 1.

Iulius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exoscit debitum pastoralis officii, cui nos, licet immeritos, praetulit divina Maestas, ut fideles quoslibet, praesertim religiosos, in via mandatorum Domini ad Illius honorem et gloriam, et proximorum spiritualem profectum, deambulantes, paternis confoveamus affectibus, ut fideles ipsi, dextera Domini sibi assistente propitia, aeternae salutis praemium ferventius exquirant, et in eorum pio proposito confoveantur.

§ 1. Dudum siquidem, per felicis recordationis Paulum III, praedecessorem

1 Societatem hanc primo probavit confirmavitque Paulus III, constitutione xxxiii, *Regimini*, pag. 303.

Clausulae derogatoriae.

Sola signatura sufficit.

Exordium.

Paulus III confirmavit Regulam S. I.

nostrum, accepto quod dilecti filii Ignatius etc. 1.

§ 2. Ut autem praedicta omnia, prius ab eodem praedecessore concessa, magis confirmentur, et simul omnia, quae ad institutum praedictae Societatis pertinent, eisdem in literis aliarum summam continentibus comprehendantur, et ut aliqua obscurius dicta, et quae scrupulum ac dubitationem possent iniicere, per nos exactius explicentur, nobis fuit humiliter supplicatum ut formulam, qua praedictae Societatis institutum exactius et distinctius quam antea, edocente experientia ac usu rerum, expressum, eodem tamen spiritu, comprehenditur, confirmare dignaremur, cuius tenor sequitur et est talis.

§ 3. Quicumque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, et soli Domino ac Ecclesiae ipsius sponsae, sub Romano Pontifice, Christi in terris vicario, servire, post solemne perpetuae castitatis, paupertatis et obedientiae votum, proponat sibi in animo se partem esse Societatis ad hoc potissimum institutae ut ad fidei defensionem et propagationem et profectum animarum in vita et doctrina christiana per publicas praedicationes, lectiones et aliud quodcumque verbi Dei ministerium, ac spiritualia exercitia, puerorum ac rudium in christianismo institutionem, christifidelium in confessionibus audiendis ac ceteris sacramentis administrandis spiritualem consolationem praecipue intendat, et nihilominus ad dissidentium reconciliationem, et eorum qui in carceribus vel in hospitalibus inveniuntur, piam subventionem et ministerium, ac reliqua caritatis opera, prout ad Dei gloriam et commune bonum expedire visum erit, exequenda, gratis omnino et nullo, pro suo in praedictis

1 Omittitur residuum narrativae, quia tota bulla Pauli III est in loco citato ad calcem pag. praecedentis.

omnibus labore, stipendio accepto, se utilem exhibeat; curetque primo Deum, deinde huius sui instituti rationem, quae via quaedam est ad Illum, quoad vixerit ante oculos habere, et finem hunc sibi a Deo propositum totis viribus assequi, unusquisque tamen, secundum gratiam sibi a Spiritu Sancto subministratam, et vocationis suae proprium gradum.

§ 4. Ideoque, ne quis forte zelo utatur, sed non secundum scientiam, proprii cuiusque gradus iudicium et officiorum discretio ac distributio tota sit in manu praepositi generalis, seu praelati per nos quocumque tempore eligendi, vel eorum, quos ipse sibi ea cum auctoritate substituerit, ut congruus ordo servetur, in omni bene instituta communitate necessarius. Qui quidem praepositus, de consilio consociorum, constitutiones, ad constructionem huius propositi nobis finis conducentes, condendi, maiori suffragiorum parte semper statuendi ius habente, et quae dubia esse poterunt in nostro instituto, hac formula comprehenso, declarandi auctoritatem habeat. Consilium vero, necessario convocandum ad condendas vel immutandas constitutiones et alia graviora, ut alienare vel dissolvere domos ac collegia semel erecta, intelligatur esse maior pars totius professae Societatis (iuxta constitutionum nostrarum declarationem) quae, sine magno incommodo, potest a praeposito generali convocari; in aliis, quae non ita magni momenti sunt, idem praepositus adiutus, quatenus ipse opportunum iudicabit, fratrum suorum consilio, per seipsum ordinandi et iubendi quae ad Dei gloriam et commune bonum pertinere in Domino videbuntur, ius totum habeat, prout in constitutionibus eisdem explicabitur.

§ 5. Quicumque autem in hac Societate professionem emisissent, non solum in pri-

Praepositi generalis auctoritate.

Obedientia erga Romanum Pontificem et S.

Fratribus professis transitum ad laxiorem Ordinem prohibet et extra domos Ordinis commorari.

Prior generalis et vicarius hanc bullam publicent et exequantur.

dem Apostolice sed quoad vixerint memores sint Societatem hanc universam et singulos qui in ea profitentur, sub sanctissimi domini nostri Pauli Papae III et aliorum Romanorum Pontificum successorum eius fidei obedientia, Deo militare; et quamvis Evangelio doceamur, et fide orthodoxa cognoscamus ac firmiter teneamus omnes christifideles Romano Pontifici, tamquam capiti ac Iesu Christi vicario, subesse, ob devotionem tanten maiorem, ad obedientiam Sedis Apostolicae et maiorem voluntatum nostrarum abnegationem et certiorum Sancti Spiritus directionem, summo perere conducere iudicavimus, singulos nos et quicumque eandem in posterum professionem emiserint, ultra illud commune trium votorum vinculum, speciali ad hoc voto adstringi, ut quidquid modernus et alii Romani Pontifices pro tempore existentes iusserint, ad profectum animarum et fidei propagationem pertinens, et ad quascumque provincias nos mittere voverint, sine ulla tergiversatione aut excusatione, illico, quantum in nobis fuerit, sive nos ad Turcas sive ad quoscumque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, sive ad quoscumque haereticos, schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles mittendos censuerit, exequi teneamur. Quamobrem qui ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur tantum pecuniae spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc, iuxta consilium dominicum, possint consummare; hoc est an Spiritus Sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiae polliceatur, ut huius vocationis pondus, Illo adiuvante, se laturos sperent; et postquam, Domino inspirante, huic Iesu Christi militiae nomen dederint, die noctuque succincti lumbos, et ad tam grandis debiti solutionem prompti esse debebunt.

§ 6. Ne qua autem possit esse inter nos

missionum aut provinciarum huiusmodi ambitio vel detrectatio, intelligant singuli sibi, per se vel alium, de huiusmodi missionibus quidquam cum Romano Pontifice non esse curandum, sed omnem hanc curam Deo et ipsi Pontifici, tamquam eius vicario, et Societatis praeposito dimittendam, cui quidem praeposito, sicut ceteris, nihil de sui ipsius missione in alterutram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice curandum erit.

§ 7. Voveant etiam singuli se in omnibus, quae ad Regulae huius nostrae observationem faciunt, Societatis praeposito,

§ 8. Qui ad hoc munus, quam fieri possit idoneus, ad plura vota, prout in constitutionibus declarabitur, eligetur, obediens fore. Ille autem omnem eam auctoritatem et potestatem habeat supra Societatem, quae ad bonam eiusdem Societatis administrationem, correctionem et gubernationem utilis erit. Iubeat autem ea, quae ad constructionem propositi sibi a Deo et a Societate finis cognoverit esse opportuna; et in praelatione sua, benignitatis ac mansuetudinis caritatisque Christi. Petri Paulique formulae semper sit memor, et tam ipse quam consilium praedictum ad normam hanc assidue spectent. Singuli vero subditorum, tum propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatum humilitatis assiduum exercitium, non solum praeposito in omnibus ad institutum Societatis pertinentibus parere semper teneantur, sed in illo Christum veluti praesentem agnoscant, et quantum decet venerentur.

§ 9. Cum autem experti fuerimus iucundiorum, puriorum et ad proximi aedificationem aptiorum esse vitam ab omni avaritiae contagione quam remotissimam, et evangelicae paupertati quam simillimam; cumque sciamus Dominum nostrum Iesum Christum servis suis regnum Dei solum in-

Missi-
nibus
non procuran-
dis nec vitan-
dis.

Observantia
Regulae.

Praepositi ge-
neralis munere.

Paupertate do-
morum profes-
sorum.

tum esse subministraturum, sic voveant singuli et universi perpetuam paupertatem, ut non solum privatim, sed neque etiam communiter, possint professi, vel ulla eorum domus aut ecclesia, ad aliquos proventus, redditus, possessiones, sed nec ad ulla bona stabilia, praeter ea quae opportuna erunt ad usum proprium et habitationem retinenda, ius aliquod civile acquirere, rebus sibi ex caritate donatis ad necessarium vitae usum contenti.

§ 10. Quia tamen domus, quas Dominus dederit, ad operandum in vinea Ipsius et non ad scholastica studia exercenda destinandae erunt, cum valde opportunum fore alioqui videatur ut ex iuvenibus, ad pietatem propensis et ad literarum studia tractanda idoneis, operarii eidem vineae Domini parentur, qui Societatis nostrae, etiam professae, velut quoddam seminarium existant, possit professae Societas, ad studiorum commoditatem, scholarium habere collegia, ubicumque ad ea construenda et dotanda ex devotione aliqui movebuntur, quae simul atque constructa et dotata fuerint (non tamen ex bonis, quorum collatio ad Sedem Apostolicam pertinet), ex nunc auctoritate apostolica erigi supplicamus, seu pro erectis haberi; quae collegia possint habere redditus, census seu possessiones usibus et necessitatibus studentium applicandas.

§ 11. Retenta penes praepositum vel Societatem omnimoda gubernatione seu superintendencia super dicta collegia et praedictos studentes, quoad rectorum seu gubernatorum ac studentium electionem, ac eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem et circa studentium instructionem, eruditionem, aedificationem ac correctionem, victus, vestitusque et aliarum rerum necessariorum eis ministrandarum modum, atque aliam omnimodam gubernationem, regimen ac curam, ut neque

studentes dictis bonis abuti, neque Societas professae in propriis usus convertere possit, sed studentium necessitati subvenire. Qui quidem studentes, ingenii et morum indolentes esse debebunt, ut merito speretur, post absoluta studia, ad Societatis functiones idoneos fore; et sic demum post cognitum in spiritu et literis eorum profectum, et post sufficientem probationem, in Societatem nostram admitti possint.

§ 12. Socii autem omnes cum presbyteri esse debeant, ad dicendum officium secundum communem Ecclesiae ritum, sed privatim, et non communiter vel in choro, teneantur. Et in iis, quae ad victum et vestitum et cetera exteriora pertinent, honestorum sacerdotum communem et approbatum usum sequentur, ut quod inde pro cuiusque necessitate vel spiritualis profectus desiderio subtractum fuerit, ex devotione et non ex obligatione, rationabile obsequium corporis Deo, prout expediet, offeratur.

§ 13. Haec sunt, quae sub praefati domini nostri Pauli et Sedis Apostolicae beneplacito, de nostra professione, typo quodam explicare potuimus, quod nunc fecimus, ut summatim informarem tum illos, qui nos de nostro vitae instituto interrogant, tum etiam posteros nostros, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus huius vitae.

§ 14. Quam cum multas magnasque habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum iudicavimus etiam statuere ne quis ad professionem in hac Societate emittendam, nisi diuturnis et diligentissimis probationibus, prout in constitutionibus declarabitur, eius vita et doctrina explorata fuerit, recipiatur, quia vera hoc institutum omnino humiles et prudentes in Christo et christianae vitae puritate ac literis conspicuos exigit.

§ 15. Immo et ii, qui in coadiutores,

Non tamen
quoad collegia,
quae, pro stu-
dentium sub-
sistentiam, bo-
na etiam stabilia
habere possunt.

Collegiorum
gubernatio pe-
nes praepositu-
m vel Socie-
tatem est.

Socii in snoris
constitut. offi-
cium privatim
re debent etc.

Finis dictae
Regulae.

Ad cuius pro-
fessionem non
admittantur, ni-
si diu multum-
que probati.

Coadiutores et
scholares vota
sua debent e-

mittere, et alii
qui tria vota so-
lemnia emittere
possunt.

bus, et in scholares admittentur, quorum utriusque, post sufficientes probationes et tempus in constitutionibus expressum, vota sua, ad devotionem et meritum ¹, non quidem solemnia, praeter aliquos, qui de licentia praepositi generalis, propter ipsorum devotionem et personarum qualitatem, tria vota huiusmodi solemnia facere poterunt, sed quibus teneantur, quamdiu praepositus generalis in Societate eos retinendos esse censuerit, emittere debeant, prout in constitutionibus latius explicabitur, non nisi diligenter examinati et idonei reperti ad eundem finem Societatis, admittantur ad hanc Iesu Christi militiam, qui tenuibus coeptis nostris favere dignetur, ad gloriam Dei Patris, cui soli sit semper decus et honor in saecula. Amen.

Hic modo Pon-
tifice approbatus
dictum institu-
tum et omnia
Societatis privi-
legia;

§ 16. Quapropter considerantes nihil quod pium sanctumque non sit, in dicta Societate eiusque laudabilibus institutis, ac exemplari Ignatii et aliorum sociorum praedictorum vita et moribus reperiri, eaque omnia ad suorum et aliorum christifidelium animarum salutem et fidei exaltationem tendere, socios ac illorum coadiutores praedictos et ipsius Societatis scholares a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, illosque sub nostra et Apostolica Sedis protectione suscipientes, motu proprio et ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium, erectionem et institutionem Societatis, ac extensionem numeri illius sociorum, ac receptionis et admissionis coadiutorum, ac omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, et condendi et alterandi statuta et ordinationes, ac alia quaevis indulta

¹ Meritum maius, Inst. S. I., l. s. c. (B. T.).

eisdem Societati et illius praeposito per praedecessorem nostrum et Sedem huiusmodi, sub quibuscumque tenoribus et formis, concessa et confirmata, ac desuper confectas, tam sub plumbo quam in forma brevis literas, et in eis contenta ac inde secuta quaecumque, perpetuo approbamus et confirmamus, ac eis perpetuae firmitatis robur adiciamus, supplentes omnes et singulos, tam iuris quam facti defectus; si qui intervenerint in eisdem. Eaque omnia et singula perpetuae et inconcussae firmitatis robur obtinere et inviolabiliter observari debere.

§ 17. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, interpretari atque decidi debere; necnon quicquid secus super his per quoscumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus et declaramus.

§ 18. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi et eorum cuilibet, per se vel alium seu alios, praefatis praeposito et Societati; in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra singulas praedictas et praesentes literas plenum effectum sortiri, ac ab omnibus inviolabiliter observari, non permittentes quemquam contra illarum tenorem quomodolibet indebite molestari, contradictores quoslibet et rebelles per censuras ecclesiasticas et alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, ac censuras praedictas, legitimis super his habendis servatis processibus, etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Et ita iudicari
debet praepo-
siti;

Conservato-
resque et exe-
cutores depu-
tati;

Obstantia om-
nia tolli.

§ 19. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis et singulis, quae in literis praedictis idem praedecessor noster voluit non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque, aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, duodecimo kalendas augusti, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 21 iulii 1550, pontif. anno I.

X.

Iurisdictio et facultates iudicum et conservatorum congregationis Clericorum Regularium Sancti Pauli Decollati ¹.

Iulius episcopus servus servorum Dei, universis et singulis venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis abbatibus et aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, necnon metropolitanis et aliarum cathedralium ecclesiarum canonicis et eorundem archiepiscoporum et episcoporum vicariis in spiritualibus ac officialibus generalibus ubilibet constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Evordiam.

Ad hoc nos Deus praetulit in familiam domus suae, ut opportuna singulis provisionis auxilia fidelis servitutis iniunctae providentia pro tempore dispensantes, illorum praesertim necessitatibus intendamus, et dispendiis occurramus, ac eos ab

¹ De dictae congregationis institutione eiusque statu, vide in Clementis VII constitutione XL. *Fota*, pag. 160 huius tomi.

oppressionibus relevemus, qui studio pie vitae sub regularibus institutis Altissimo famulari dignoscuntur.

§ 1. Sane dilectorum filiorum praepositi et universorum clericorum regularium congregationis Sancti Pauli Decollati Mediolanensis conquestione percipimus quod nonnulli archiepiscopi et episcopi ac alii ecclesiarum praelati, eorumque vicarii et officiales, necnon clerici et aliae personae ecclesiasticae, tam saeculares quam diversorum Ordinum regulares, exemptae et non exemptae, necnon duces, marchiones, comites, barones, nobiles, milites et laici, communia civitatum, universitates oppidorum, castrorum, villarum et aliorum locorum, ac aliae singulares personae civitatum et dioecesis et aliarum partium diversarum occuparunt et occupari fecerunt castra, villas et alia loca, terras, domos, possessiones, iura, iurisdictiones, privilegia et indulta, feuda, prata, pascua, sylvas, nemora, vineas, decimas, fructus, census, redditus et proventus ac emolumenta, necnon bona mobilia et immobilia, spiritualia et temporalia dictae eorum congregationis, et ad ipsos praepositum et clericos, ratione tam congregationis et quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, quae, etiam ex dispensatione et concessione apostolica, in titulum et commendam ac alias obtinent, quam personarum suarum respective, communiter vel divisim, aut alias quomodolibet spectantia, et ea detinent indebite occupata, seu ea detinentibus praestant auxilium, consilium vel favorem; nonnulli etiam civitatum et dioecesium ac partium praedictarum, qui nomen Domini in vanum recipere non formidant, eisdem praeposito et clericis super praedictis castris, villis, locis, terris, domibus, possessionibus, iuribus, iurisdictionibus, feudis, pratis, pascuis, sylvis, nemoribus, vineis, decimis, fructibus, censibus, red-

Congregationis
supplicatio pro
deputat. con-
servatorum.

ditibus, proventibus et emolumentis ac bonis mobilibus et immobilibus, spiritualibus et temporalibus, ac diversis fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis loco pensionum annuarum, ac pensionibus annuis super similibus fructibus, redditibus et proventibus sibi reservatis et assignatis, ac pecuniarum summis eis debitis, illarumque libera perceptione et solutione; seu solutionis recusatione, necnon privilegiis et indultis eis ac congregationi huiusmodi, tam a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, quam alias rite ab imperatoribus, regibus et ducibus ac aliis principibus concessis, et aliis rebus ad eos, ut praefertur, spectantibus multiplices molestias et iniurias inferunt ac iacturas. Quare praepositus et clerici praedicti nobis humiliter supplicarunt ut, cum eis valde reddatur difficile pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere eis super hoc paterna diligentia curaremus.

§ 2. Nos igitur adversus occupatores, detentores, praesumptores, molestatores et iniuriatores huiusmodi illo volentes eisdem praeposito et clericis remedio subvenire, per quod ipsorum occupatorum, detentorum, praesumptorum et iniuriatorum compescatur temeritas, et aliis aditus committendi similia praeccludatur, discretionem vestram per apostolica-scripta mandamus ut vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, etiam si sint extra loca, in quibus deputati estis conservatores et iudices, eisdem praeposito et clericis efficacis defensionis praesidio assistentes, non permittatis eos super his ac privilegiis et indultis praedictis, necnon quibuslibet aliis bonis et iuribus ad eosdem praepositum et clericos et per eos obtenta praedicta, et quae eos pro tempore obtinere contigerit beneficia ecclesiastica, communiter vel divisim, ut praemittitur, spectantibus, necnon liber-

1 Cherub., quatenus loco ut (n. r.).

perceptione fructuum ecclesiasticorum et solutione pensionum annuarum eis pro tempore reservatorum et assignatarum, ac pecuniarum summarum et rerum aliarum eis pro tempore debitarum, ab eisdem vel quibusvis aliis indebite molestari, vel eis gravamina seu damna vel iniurias irrogari, facturi eisdem praeposito et clericis, cum ab eis vel procuratoribus suis fueritis requisiti, de praedictis et aliis quibuslibet, super restitutione huiusmodi castrorum, villarum, locorum, terrarum, domorum, possessionum, iurium, iurisdictionum, feudorum, pratorum, pascuorum, silvarum, nemorum, vinearum, decimarum, fructuum, censuum, reddituum et proventuum ac emolumentorum, necnon bonorum mobilium et immobilium, spiritualium et temporalium, ac libera perceptione fructuum ecclesiasticorum et solutione pensionum ac pecuniarum summarum et rerum aliarum huiusmodi, necnon observatione privilegiorum et indultorum praedictorum, ac de quibuslibet molestiis, iniuriis atque damnis, praesentibus et futuris, in illis videlicet, quae iudicalem requirunt indaginem, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, in aliis vero prout qualitas eorum exegerit, iustitiae complementum, occupatores, detentores, praesumptores, molestatores et iniuriatores huiusmodi, necnon contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, quando-cumque et quotiescumque expedierit, auctoritate nostra, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Et nihilominus, legitimis super his habendis servatis processibus, eos, quos censuras et poenas per vos pro tempore latus incurrisse vobis constiterit, eas in-

currisse declaretis, ipsasque censuras et poenas, quoties opus fuerit, etiam iteratis vicibus aggravare curetis. Ceterum si per summariam informationem, per vos super his habendam, etiam vobis constiterit quod ad loca, in quibus occupatores, detentores, praesumptores, molestatores et iniuriatores huiusmodi, ac alios, quos praesentes literae concernunt, pro tempore morari contigerit, pro monitionibus et inhibitionibus ipsis ac citationibus de eis faciendis tutus non pateat accessus; nos monitiones et citationes huiusmodi, ac inhibitiones quaslibet per edicta publica locis affigenda publicis, de quibus verisimilis coniectura quod ad ipsorum monitorum, citatorum et inhibitorum notitiam pervenire valeant, faciendi, necnon eisdem occupatoribus, detentoribus, praesumptoribus, molestatoribus, iniuriatoribus, contradictoribus et rebellibus, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, arbitrio vestro moderandis, inhibendi, plenam et liberam concedimus, earumdem tenore praesentium, facultatem; ac volumus et praefata auctoritate decernimus quod monitiones, citationes et inhibitiones huiusmodi sic factae, ipsos monitos, citatos, inhibitos arceant, perinde ac si eis personaliter insinuatae et intimatae extitissent.

Derogatio literarum Bonifacii Papae VIII et aliorum.

§ 3. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, quibus cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices et conservatores a Sede deputati praedicta, extra civitatem et dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere aut alii vel aliis vices suas committere, seu aliquos ultra unam diaetam a fine dioecesis earumdem trahere praesu-

mant, et de duabus diaetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diaetas aliquis auctoritate praesentium non trahatur, seu quod de aliis quam manifestis iniuriis et violentiis, ac aliis, quae iudicalem non requirunt indaginem, poenis in eos, si secus egerint, et in id procurantes adiectis, conservatores se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscumque constitutionibus a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, tam de iudicibus delegatis et conservatoribus quam personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis, aut alias editis, quae vestrae in hac parte possent iurisdictioni aut potestati, eiusque libero exercitio quomodolibet obviare. Quodque vos filii canonici, vicarii et officiales, de personis, quae deputari possint conservatores non sitis; privilegiis quoque, indultis, exemptionibus, facultatibus et literis apostolicis, aut aliis conservatoriis, quibuscumque personis, cuiuscumque qualitatis, conditionis, gradus, praeminentiae seu dignitatis existentibus, etiam episcopali, archiepiscopali aut alia maiori dignitate seu auctoritate fungentibus, ac ordinibus praedictis, necnon societatibus et universitatibus, etiam Studiorum generalium, ac collegiis, etiam exemptis, necnon ducibus, principibus et temporalibus dominis, et de non trahendis illis aut eorum subditis extra eorum loca et dominia, aut coram aliis, quam eorum conservatoribus et iudicibus etiam vigore quarumcumque literarum apostolicarum, etiam conservatoriarum, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitius clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et in-

1 Cherub. legit: *Etiam per nos et Sedem praesentium, etiam iteratis vicibus etc.* (n. r.).

dividua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserta forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dimittat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac eorum personis, locis, ordinibus et nominibus propriis mentionem, et qualibet alia dictae Sedis indulgentia, generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam, praesentibus non expressam vel totaliter non insertam, vestrae iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, et de qua cuiusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Declaratio facultatis conservatorum.

§ 4. Ceterum etiam volumus et dicta auctoritate apostolica decernimus quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico praepeditus; quodque, a data praesentium, sit vobis et unicuique vestrum in praedictis omnibus et singulis, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, perpetuata potestas, et iurdictio attributa, ut eo vigore eaque firmitate possitis in praemissis omnibus, coeptis et non coeptis, praesentibus et futuris, et pro praedictis procedere, ac si supradicta omnia et singula coram vobis coepta fuissent, et iurdictio vestra, et cuiuslibet vestrum in praedictis omnibus et singulis, per

citationem vel modum alium perpetuata legitime extitisset, constitutione praedicta super conservatoribus et alia qualibet in contrarium edita non obstante.

§ 5. Verum, quia difficile foret praesentes literas ad singula, in quibus de eis fides forsitan faciendae fuerit, loca deferre, etiam volumus et apostolica auctoritate praedicta decernimus quod ipsarum transumptis, manu notarii publici subscriptis etc.

Transumptum fides.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, tertio idus augusti, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 11 augusti 1550, pontif. anno I.

XI.

Reductio Concilii generalis Tridentum, reassumendi die prima maii MDLI 1.

Julius episcopus servus servorum Dei.

§ 1. Cum ad tollenda religionis nostrae dissidia, quae in Germania longo tempore, non sine totius christiani orbis perturbatione et scandalo, vigerunt, bonum, opportunum et expediens esse videatur, sicuti etiam charissimus in Christo filius noster Carolus, Romanorum imperator semper augustus, nobis per suas literas et nuntios significari fecit, ut sacrum oecumenicum generale concilium, per felicis recordationis Paulum III, praedecessorem nostrum, indictum, et per nos, tunc cardinalatus honore fungentes, atque ipsius praedecessoris nomine, una cum duobus aliis S. R. E. cardinalibus, ipsi concilio praesidentes inceptum, ordinatum et continuatum, in quo plures publicae et solemnes habitae fuerunt sessiones, pluraque tam in causa fidei quam refor-

Carolus imperator Papae supplicavit pro reasumptione concilii a Paulo III indicti.

1 Ex Regest. Vatic. et Raynaldo contin. Annal. tom. xxiii. — Hanc bullam ad Romanam editionem (Ann. 1843, typis De Prop. Fide) *Can. et Decr. S. Concilii Tridentini* exegimus, ac mendis expurgavimus (R. T.).

mationis promulgata decreta, multaue etiam ad utramque causam pertinentia examinata et discussa, ad civitatem Tridentinam reducat.

Dies ad concilium reasumendum et continuandum indicta.

§ 2. Nos, ad quos et Summos pro tempore Pontifices spectat generalia concilia indocere et dirigere, ut Ecclesiae pacem, et christianae fidei, atque orthodoxae religionis incrementum, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam procuremus, et, quantum in nobis est, tranquillitati ipsius Germaniae, quae sane provincia retroactis temporibus in vera religione, ac sacrorum conciliorum et sanctorum Patrum doctrina excolenda, exhibendaque Maximis Pontificibus, Christi Redemptoris nostri in terra vicariis, debita obedientia et reverentia, nulli christianorum provinciae fuit unquam secunda, paterne consulamus; sperantes, per ipsius Dei gratiam et benignitatem futurum ut reges omnes et principes christiani iustis piisque nostris in hac re votis annuant, faveant atque assistant; venerabiles fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos et dilectos filios abbates, omnesque alios et singulos, qui de iure, vel consuetudine, vel privilegio conciliis generalibus interesse debent, quosque idem praedecessor noster in suis indictionis et aliis quibuscumque desuper confectis et publicatis literis concilio interesse voluit, per viscera misericordiae Domini nostri Iesu Christi hortamur, requirimus et monemus ut proximis futuris kalendis maii, quem diem ad ipsum concilium in eo, in quo nunc reperitur, statu resumendum et prosequendum, praevia matura deliberatione, et ex certa nostra scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, ac venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu, statuimus, decernimus et declaramus, in ipsa civitate Tridenti, legitimo cessante impedimento, convenire et se congregare, ac ipsius concilii continua-

tioni et prosecutioni, omni mora postposita, incumbere velint.

§ 3. Nos enim operam sedulo daturi sumus, ut eodem tempore in eadem civitate nostri omnino adsint legati, per quos, si per aetatem nostram, valitudinemque et Sedis Apostolicae necessitates personaliter adesse nequiverimus, Spiritu Sancto duce, ipsi concilio praesidebimus.

Pontifex legator, qui concilio praesint, se daturare spondent.

§ 4. Quacumque ipsius concilii translatione et suspensione ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, ac praesertim illis, quae idem praedecessor noster in suis literis praedictis, quas cum omnibus et singulis in iis contentis clausulis et decretis in suo robore permanere volumus atque decernimus, et, quatenus opus sit, innovamus, voluit non obstare; irritum nihilominus decernentes et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Cont. artic. tollit.

§ 5. Nulli ergo etc.

Clausula solita.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo, octavo kalendas decembris, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 24 nov. 1550, pontif. anno I.

XII.

Contra impediens inquisitores haereticae pravitalis in eorum officio, aut in causis inquisitionis se ingerentes, et contra ipsos inquisitores admittentes laicos ad criminis haeresis cognitionem.

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Licet a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris, etiam per speciales constitutiones in corpore iuris insertas, fuerit rite et salubriter sancitum atque decretum ut saeculi potestates et domini temporales, ac provinciarum, ci-

Inquisitores a multis impediuntur in eorum officio sub variis praetextibus.

vitatum, terrarum et locorum quorumcumque rectores, quibuscumque dignitatibus vel officiis aut nominibus censeantur, dioecesanis episcopis et inquisitoribus haereticae pravitate in ipso inquisitionis negotio faveant et assistant; nemoque ex praedictis potestatibus, dominis et rectoribus, eorumque officialibus de crimine haeresis, cum mere sit ecclesiasticum, quoquo modo cognoscat vel iudicet, neque dioecesano episcopo vel inquisitori ipsius inquisitionis negotio incumbenti se opponere, aut ipsam aliquatenus impedire, vel impediendis auxiliium aut favorem scienter dare audeat, perpetuae damnationis sententia in eos, qui contra praedicta fecerint, promulgata, quam si per annum animo sustinuerint pertinaci, ex tunc velut haeretici condemnentur: usque adeo tamen in omnibus fere, non solum Italiae, verum etiam aliis provinciis, civitatibus, terris et locis, complurium laicorum, ut accepimus, mundanae gloriae processit ambitio vel sacrorum canonum inscitia vel ecclesiasticae disciplinae contemptus, ut in animarum suarum perniciem atque interitum, dioecesanos episcopos et inquisitores a Sede Apostolica institutos, inquisitionis officium exercentes, alii, sub iustitiae praetextu, ne ulli scilicet fiat iniuria impedire, alii vero, sub pietatis colore, ut sontes scilicet severius puniantur, se ipsis dioecesanis episcopis et inquisitoribus adiungere, et una cum eis de ipso haeresis crimine cognoscere, processus formare, formatosque suo iudicio submittere non erubescant.

§ 1. Cui sane morbo iam nimis late progredienti solitam ac salutarem ecclesiae medicinam, pro nostra pastoralis sollicitudine, afferre cupientes, saeculi potestates, dominos temporales ac provinciarum, civitatum, terrarum et locorum rectores supradictos, necnon quascumque alias saeculares personas, tam privatas

quam publico quovis munere fungentes, requirimus et monemus, ac eis Iesu Christi Redemptoris nostri (cuius vices, licet immeriti, gerimus in terris) nomine praecipimus ne dioecesanos episcopos et inquisitores ipsos in suo inquisitionis negotio ullo modo impediunt seu perturbent, neque se in haeresis crimine cognoscendo vel iudicando, quovis etiam assistentiae et favoris colore, causa vel occasione (nisi quatenus ab ipsis dioecesanis episcopis aut inquisitoribus spontanea et libera eorum voluntate fuerint requisiti) se ingerant, ordinationes, provisiones et leges quascumque, de ipsius criminis cognitione latas sacris canonibus obsistentes, et ecclesiasticam iurisdictionem impediendes sine mora abrogent et deleant, prout etiam nos eas omnes invalidas fuisse et esse decernimus et declaramus, ac ex nunc pro abrogatis et deletis haberi volumus et mandamus.

§ 2. Qui monitis his nostris non obtemperaverint, quive scienter in praedictis consilium, auxiliium aut favorem dederint, noverint se, non solum per sacras dictorum praedecessorum nostrorum constitutiones, verum etiam per hanc nostram sanctionem sive sententiam et declarationem perpetuo duraturam (quam auctoritate omnipotentis Dei, ac beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra in ipsos non obtemperantes, quacumque illi praefulgeant dignitate, in his scriptis proferimus), communionem fidelium et omnium ecclesiasticorum sacramentorum receptione privatos, ac maledictionis ac execrationis aeternae vinculo ligatos, anathematisque et maioris excommunicationis mucrone percussos, ita ut nemo umquam in praemissis delinquens, nisi a nobis et successoribus nostris canonice intrantibus, etiam praetextu quarumcumque facultatum, concessionum et gratiarum, etiam confessionarium nuncupatarum, etiam a

Pontifex idem praecipit ut nemo impediatur inquisitores in negotio inquisitionis, nec se ingerat in cognoscendo crimine haeresis, nisi ab inquisitoribus requisiti.

Inobedientibusque et eorum factoribus poenas hic expressas imponit.

nobis et dicta Sede hactenus emanatarum, vel in posterum emanandarum, specificam et expressam ac alias quam per verba generalia de praesentibus nostris literis mentionem non facientium, praeterquam in mortis discrimine, absolvi possit.

§ 3. Quibus etiam censuris ipsos dioecesanos episcopos et inquisitores subiacere volumus, si laicos secum quomocumque de ipso crimine cognoscere aut iudicare permiserint.

§ 4. Ut autem praemissa omnia ad eorum, quorum interest, notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuste praetendere possit, volumus et apostolica auctoritate decernimus quod praesentes literae per aliquos cursores nostros aut notarios publicos in basilicae Principis Apostolorum de Urbe et ecclesiae Lateranensis ac Cancellariae Apostolicae valvis, necnon acie Campi Florae, ut moris est, publicentur, earum exemplo in singulis valvis et acie huiusmodi affixo et dimisso.

Nulli ergo etc.
Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, quindodecimo kalendas martii, pontificatus nostri anno II.

Lecta et publicata fuit die Veneris Sancti in cappella Sanctitatis Suae, dum divina celebrarentur officia.

Anno Domini MDLI, indictione nona, die vero xxiv mensis martii, pontificatus SS. D. N. Iulii, divina providentia Papae III, anno eius II, retrospectae literae affixae et publicatae fuerunt in valvis seu portis Principis Apostolorum de Urbe et Sancti Iohannis Lateranensis, et Cancellariae Apostolicae, necnon in acie Campi Florae, dimissis copiis per nos Petrum Gomez Ereytle et Franciscum Muños, SS. D. N. Papae cursores.

Ita est. Petrus Gomez Ereytle cursor, manu propria.

Inquisitoribus etiam eadem poenas infligit, si admittant laicos cognoscere de crimine haeresis.

Iussu hanc publicandi bullam.

Publicata.

Ita est. Franciscus Muños cursor, manu propria.

Petrus Leobodie, magister cursorum.
Dat. die 15 februarii 1531, pontif. anno II.

XIII.

Praelatorum donationes tempore infirmitatis factas, nisi per viginti dies supervixerint, nullas esse decernit 1.

Iulius Papa III, ad perpetuam rei memoriam.

Cura pastoralis officii admonemur ut abusibus et fraudibus illis praesertim, per quos Camera Apostolica, cuius iura defendere tenemur, defraudatur et laeditur, opportunis remediis obviamus.

§ 1. Cum itaque, sicut ad auditum nostrum pervenit, saepe contingat ut archiepiscopi et episcopi ac alii praelati regnorum Hispaniarum et aliarum partium diversarum, in infirmitate constituti et in extremis laborantes, scientes se de bonis per eos ex fructibus, redditibus et proventibus ecclesiarum et monasteriorum, quibus praesunt, ac aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, quae obtinent, aut illorum intuitu acquisitis, testari aut alias per viam ultimae voluntatis disponere non posse, ut quod legitime facere non valent, per indirectas et fraudulentas vias efficiant, omnia res et bona per eos ex fructibus huiusmodi acquisita, quae ut plurimum, propter opulentiam ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum praedictorum, maximi valoris et momenti existunt, per viam simulatae inter vivos donationis, inter diversas personas et in diversos usus distribuunt, seu potius distrahant, in dictae Camerae Apostolicae, ad quam bona ipsa, tamquam ipsorum praelatorum spolia, pervenire deberent, maximum damnum et praeiudicium.

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Procurium.

Praelati ecclesiarum saepe donation. Inter vivos simulabant in Camera Apostolicae, praeiudicium.

Declaratio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos, huiusmodi fraudibus opportunum remedium adhibere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia volumus et apostolica auctoritate per praesentes statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, omnes et singulae donationes per archiepiscopos, episcopos et praelatos praedictos in infirmitate constitutos de bonis huiusmodi pro tempore factae, nisi post donationes ipsas illi, qui illas fecerint, per viginti dies supervixerint, nullius sint roboris vel momenti, et ex eis illis, in quorum favorem factae extiterint, nullum ius seu titulus vel commodum acquiratur, sed illi omnium illarum commodo et effectu careant.

Sicque servari in perpetuum statuitur.

§ 3. Decernentes sic in praemissis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere: irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Deputatio exautorum huiusmodi constituta.

§ 4. Ac mandantes dilectis filiis Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori et moderno ac pro tempore existenti in dictis regnis Apostolicae Sedis nuncio, quatenus ipsi vel eorum alter, per se vel alium seu alios, ubi, quando et quoties opus fuerit, praesentes solemniter publicantes, illas inviolabiliter observari, ac suum effectum sortiri faciant: non permittentes aliquid contra earum tenorem per quoscumque quomodolibet attentari; contradictores quoslibet et rebelles, cuiuscumque status, gradus vel conditionis fuerint, etiamsi episcopali, archiepiscopali, patriarchali vel alia mundana dignitate praefulerint, per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo; ipsasque censuras et poenas, legitimis super his habendis servatis pro-

cessibus, etiam iteratis vicibus aggravandi ac interdictum ecclesiasticum apponendi, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon privilegiis, indultis et literis apostolicis quibusvis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, concessis, confirmatis et innovatis, contrariis quibuscumque, aut si aliquibus ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die tertia aprilis millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 3 aprilis 1551, pontif. anno II.

XIV.

Indulta et privilegia patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum in cappella Summi Romani Pontificis assistentium.

Romanus Pontifex ex sua circumspecta providentia eas consuevit personas dignis praecipue complecti favoribus et gratiis, quas sibi et Apostolicae Sedi devotas et obsequiosas, ac plurimis cognoscit meritis adjuvari.

§ 1. Hinc est quod venerabiles fratres Fabium Constantinopolitanum, Christophorum Alexandrinum, Christophorum Hierosolymitanum, Ioannem Aquileiensem, patriarchas; et Andream Spalatensem, Iacobum Corcyrensem, Franciscum Senensem, Ioannem Michaellem Materanum, Scipionem Tarentinum, Thadaeum Consentinensem, Ioannem Andream Mes-

Derogatio contrarium.

Exordium.

Indultum pro praesentibus cappellae assistentibus, circa collationem beneficiorum.

sanensem, Bernardinum Surrentinum, Caesarem Taurinensem, archiepiscopos; ac Marcum Senogallensem, Thomam Feltrensem, Philas Asculanensem, Philippum Salutiarum, Nicolaum Mariam Cataniensem, Bernardinum Camerinensem, Paulum Caturcensem, Ioannem Noviomensem, Iacobum Niverniensem, Leonem Foroiuliensem, Claudium Mirapicensem, Cornelium Bituntinensem, Ioannem Baptistam Venafrensem, Ioannem Iacobum Aprutinensem et Iodocum Lubicensem, episcopos, praelatos domesticos nostros et in cappella nostra assistentes, eorum meritis et obsequiis exigentibus, condignis favoribus et gratiis prosequi, titulisque et honoribus decorare volentes, motu proprio, non ad ipsorum patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum vel aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et certa scientia, eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis et eorum singulis (sine tamen quorumcumque dispensationum ad beneficia, ac indultorum de fructibus in absentia percipiendis, necnon exemptionum a superioritate et iurisdictione eorum ordinariorum, sibi a Sede Apostolica, ante tamen concilii Tridentini celebrationem, concessorum, quorum omnium tenores pro expressis haberi volumus, et quae illis tantum, quibus concessa sunt, minime denegata censeantur, sed in suo robore persistent, praeiudicio), ut quamdiu eorum quilibet patriarchali, archiepiscopali et episcopali, cui nunc praesse dignoscitur, aut ad quem eum forsitan transferri contigerit, ecclesiae praefuerit, de quibuscumque dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus et praebendis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saecularibus ac quorumvis Ordinum regularibus, ad suam, ratione ecclesiae cui praest, collationem, provisionem, praesentationem, electionem seu quantis-

aliam dispositionem, coniunctim vel separatim, spectantibus et pertinentibus, quae deinceps in antea in singulis februarii, aprilis, iunii, augusti, octobris et decembris mensibus vacare contigerit (dummodo dispositioni apostolicae generaliter reservata, seu ex generali reservatione apostolica affecta non fuerint), etiam si praesentationes, nominationes vel electiones aliorum, quae salvae sint, praecedere consueverint, perinde ac si aliqua a nobis vel dicta Sede aut illius legatis gratiae expectativae, ac super illis reservationes, uniones, annexiones et incorporationes, ac reservandi, uniendi, providendi et alias disponendi mandata, cum inhibitionibus et irritantibus et aliis decretis, nullatenus emanassent vel in posterum emanarent, de illis videlicet ad suam separatim, per se solum vel eius pro tempore deputatum vicarium; ad suam vero, cum capitulo ecclesiae suae coniunctim, collationem, provisionem, praesentationem, electionem et aliam dispositionem huiusmodi spectantibus, una cum eisdem capitulo, personis sibi gratis et alias idoneis, providere et alias disponere libere et licite possint et valeant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, licentiam et facultatem concedimus.

§ 2. Ipsosque patriarchas, archiepiscopos et episcopos ac eorum singulos, nobiles creamus et facimus, ac nobilitamus, nobilitatisque titulo et insigniis decoramus, necnon aliorum nobilium numero et consortio favorabiliter aggregamus, ac pro nobilibus haberi, nominari et reputari volumus atque mandamus; eisque ut omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, derogationibus, mandatis, dispensationibus, favoribus, gratiis et indultis, quibus alii nobiles, etiam de nobili comitum genere, etiam qui illustres reputantur, etiam ex utroque parente procreati, de iure vel

Nobilitatisque decus, cum usu insigniorum Pa-pae concedit.

consuetudine ac alias quomodolibet utuntur, potiuntur et gaudent, etiam uti, potiri et gaudere libere et licite possint et valeant, vere et non fecte, in omnibus et per omnia, ac si de illustrissimo genere ex utroque parente procreati forent: ita quod inter eos et ipsos illustres, quoad nobilitatem et alia ad illam necessaria, nulla penitus sit differentia, nec fecte¹ locum habeat, auctoritate et tenore praedictis indulgemus. Et in signum honoris et nobilitatis huiusmodi, eis et eorum cuilibet tres montes et alteram ex laureis sive coronis insigniorum nostrorum, quibus eorum unusquisque, prout melius sibi videbitur, una cum insigniis suis vel absque illis, deinceps perpetuo uti possit, gratiose donamus et impertimur.

Exemptionem que a decimis

§ 3. Ac eosdem patriarchas, archiepiscopos et episcopos et eorum singulos a solutione cuiuscumque decimae, etiam per nos et Sedem praedictam pro tempore impositae, aut cuiuscumque pedagii, subsidii, gabellae et cuiuscumque alterius generis, ordinarii et extraordinarii, ubique locorum et ex quavis causa impositi et imponendi.

Vectigal quoque vini pro sex vegetibus 2.

§ 4. Necnon, ad instar referendariorum nostrorum, circa vectigal vini, pro sex vegetibus dumtaxat, eisdem auctoritate et tenore, eximimus et liberamus, ac liberos et exemptos esse volumus.

Indultum visitandi ecclesias etc. et pro vacatione exgen- di 3.

§ 5. Et insuper eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis et eorum singulis, ut monasteria, ecclesias et alia quaecumque beneficia ecclesiastica suarum civitatum et dioecesium, ac infra limites decanatum, archidiaconatum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eos, ex quibusvis dispensationibus et concessionibus apostolicis, in titulum et commendam et alias quomodolibet nunc et

¹ Fictio, Cherub. (n. T.). 2 De quo vide sup. Pauli III const. xxx. 3 Hoc revocavit et declaravit Concilium Trid., sess. xxiv, De Reform. cap. 3.

pro tempore obtentorum, eorumque personas, in quibus sibi, ratione ecclesiarum suarum ac decanatum, archidiaconatum et aliorum beneficiorum praedictorum, visitationis officium, de iure vel consuetudine, competit, per unam seu plures personas idoneas, quas ad hoc duxerint deputandas, quamdiu ecclesiis praedictis praesuerint, ac decanatus et archidiaconatus et alia beneficia praedicta obtineant, et quoties visitationis tempus ingruerit, etiam duo, tria seu plura ex eisdem monasteriis, ecclesiis seu locis una et eadem die visitare, et procurationis iura et emolumenta quaecumque, ratione visitationis huiusmodi sibi debita, etiam si summam triginta librarum turonensium argenti, quarum duodecim valeant unum florenum de Florentia, pro die qualibet excedat, ab eisdem ecclesiis, monasteriis, locis et personis taliter visitatis in pecunia numerata recipere et exigere.

Locandique ad biennium fructus beneficiorum, etiam anticipata solutione.

§ 6. Necnon omnes et singulos fructus, redditus et proventus mensarum suarum patriarchalium, archiepiscopalium et episcopalium et quorumcumque monasteriorum et beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, per eos, ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum et commendam aut alias pro tempore obtentorum, quibusvis personis, etiam laicis, cum quibus suam et mensarum ac monasteriorum beneficiorumque praedictorum conditionem efficere potuerint meliorem, usque ad biennium a die arrendationis desuper ab eis vel suis procuratoribus faciendae computandum, pro pretio seu pretiis, de quo vel quibus eis vel procuratoribus suis videbitur, arrendare, seu ad firmam vel annuam pensionem concedere; ac pretium seu pretia huiusmodi, etiam unico contextu et anticipata solutione, in pecunia numerata recipere et

habere, ac de habitis et receptis solventes quietare et liberare. Necnon fructus, redditus et proventus huiusmodi, ac se et suos in ecclesiis, monasteriis et beneficiis praedictis successores quoscumque, ad arrendationis huiusmodi sic faciendae observationem pro dicto biennio, cum clausulis et obligationibus in talibus apponi solitis, obligare possint; dictaeque personae fructus, redditus et proventus praedictos ad firmam seu annuam responsionem pro dicto biennio recipere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere libere et licite valeant.

Indultum dispensandi de bonis eorum quamvis acquisitis ex fructibus beneficiorum, pro sumis ductus mille, etiam ad favorem incapacium 1.

§ 7. Necnon ut de bonis suis mobilibus et immobilibus ac semoventibus, ab eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis, tam per praedictas et alias ecclesias, monasteria et beneficia ecclesiastica, qualitercumque qualificata, per eos ex quibusvis dispensationibus apostolicis quomodolibet obtenta et obtinenda; necnon ex ingenio, industria ac labore suis et alias quomodolibet licite acquisitis et acquirendis, usque ad summam duorum millium ducatorum auri in auro, in quolibet, etiam a iure interdictas et reprobatas personas, tam inter vivos quam causa mortis, pro libito eorum voluntatis, aut pro remuneratione laborum eorum, qui eis viventibus inservierint, sive sint consanguinei sive alii, et alias in pios et non pios, alias tamen licitos, usus, disponere et erogare libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de speciali gratia indulgemus.

Indultum remissionis fructuum male perceptorum et omnis infamiae et censurae.

§ 8. Necnon eis et eorum cuilibet omnes et singulos fructus, redditus et proventus per eos, ex horarum omissione, et indebita possessionis beneficiorum apprehensione, seu cuiuscumque criminis, a iure vel ab homine, aut quavis alia, quantumcumque inexcogita-

¹ Hoc ultimum revocavit Pius V.

bili causa, indebite perceptos, etiam in utroque foro, remittimus, eosque ab eorum restitutione liberamus. Necnon a quibusvis propterea quomodolibet forsitan incursis sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis absolvimus et liberamus, ac absolutos et liberatos fore nunciamus, omnemque inhabilitatis et infamiae maculam sive notam, ex praemissis quomodolibet proveniente, ab eis et eorum quolibet penitus abolemus.

Inhibito contra gabellarios.

§ 9. Districtius inhibentes quibusvis gabellarum, pedagiorum et onerum huiusmodi exactoribus ne eosdem patriarchas, archiepiscopos et episcopos vel eorum aliquem contra praesentium tenorem quoquo modo molestare vel inquietare praesumant.

Arrendationes pro dicto biennio praedictant successoribus.

§ 10. Ac decernentes quod, si contingat eosdem patriarchas, archiepiscopos et episcopos dicto durante biennio decedere, aut regimini et administrationi suarum ecclesiarum cedere, ac monasteria et beneficia huiusmodi alias quomodolibet dimittere, nihilominus fructus, redditus et proventus praedictos pro dicto biennio obligatos remanere, et suos in ecclesiis et monasteriis ac beneficiis huiusmodi successores ad observationem earundem arrendationum teneri, ac si se ad id personaliter obligassent.

Praedicta eorum testamenta valeant.

§ 11. Necnon testamenta et dispositiones huiusmodi plenam roboris firmitatem obtinere et firmiter observari debere.

Indultum creandi notarios et milites deauratos.

§ 12. Praeterea quod patriarchis, archiepiscopis et episcopis ac eorum cuilibet milites et equites deauratos octo ac, ad instar Sacri Palatii et Aulae Lateranensis comitum, quoscumque notarios et tabelliones publicos ac iudices ordinarios extra Romanam Curiam creandi et instituendi; ac eisdem militibus solita equitum deauratorum insignia concedendi; ipsosque notarios et tabelliones de notariatus et tabellionatus et iudicatus offi-

ciis huiusmodi per pennam et calamare, ut moris est, investendi.

§ 13. Necnon quoscumque utriusque sexus spurios, manseros, bastardos aliosque ex quocumque illicito et damnato coitu pro tempore procreatos, viventibus seu mortuis eorum parentibus, disiunctive seu copulative, ita ut ad paternas et alias successiones quorumcumque admitti, et in illis, sine praeiudicio illorum qui ab intestato succedere debeant; et ad quaecumque officia publica et privata admitti, illaque gerere et exercere possint, perinde ac si de legitimo toro procreati fuissent, legitimandi, ac omnem ab eis geniturae maculam abolendi, necnon eos ad primaeva naturae iura restituendi et reponendi.

§ 14. Ac quoscumque idoneos, accitis et in hoc sibi assistentibus duobus dumtaxat doctoribus seu magistris in facultate in qua promovendi erunt, quos duxerint eligendos, in utroque vel altero iurium, ac theologia et artibus, necnon medicina, ac baccalariatus, licentiatursae vel doctoratus ac magisterii gradibus respective, cum solita insigniorum in talibus tradi solitorum exhibitione, promovendi, et sic promotis, quod omnibus et singulis libertatibus, exemptionibus, favoribus, gratiis et indultis, quibus alii baccalarii, licentiatii, doctores et magistri in utroque seu altero iurium ac theologia vel medicina huiusmodi in Universitatibus Studiorum generalium promoti, de iure vel consuetudine, utuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, potiri et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri et gaudere possint, concedendi.

§ 15. Necnon quoscumque, ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines promoveri cupientes, alias idoneos, a suis ordinariis literas dimissorias seu ab eadem

Sede licentiam habentes, ad omnes, etiam sacros et presbyteratus, ordines huiusmodi, etiam extra tempora a iure statuta, ac etiam extra eorum dioecesim, de consensu tamen dioecesanorum, et alias rite promovendi et dictos ordines eis conferendi.

§ 16. Necnon per se vel alium seu alios, contra omnes et singulos criminosos et qualitercumque delinquentes suarum civitatum et dioecesum, cuiuscumque dignitatis fuerint, etiam exemptos, inquirendi; ac eos, iuxta eorum demerita, ac criminum et excessuum qualitatem et exigentiam, prout canonicae mandant sanctiones, puniendi; ac super his etiam, quandocumque opportunum cognoverint, auxilium brachii saecularis invocandi.

§ 17. Necnon ecclesias quascumque in eorum dioecesibus consistentes, etiam exemptas ecclesias, visitandi; et ut quae reparatione indigent, reparentur, et animarum cura, si illis imminet, aliisque debitis obsequiis non defraudentur, omnibus iuris et facti remediis, providendi.

§ 18. Necnon, cum uno assessore seu iudice, quascumque causas, etiam criminales, cuiuscumque qualitatis existant, audiendi, et absolvendi vel condemnandi, prout iustitia suadebit, et secundum Deum ac salutem animae suae cognoverint expedire, ita quod propterea nullam penitus irregularitatem aut inhabilitatem vel infamiae maculam sive notam aut alias censuras seu poenas incurrant aut incurrere censeantur.

§ 19. Necnon omnia et singula beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et quorumvis Ordinum regularia, per eos, ex quibusvis dispensationibus et concessionibus apostolicis, in titulum vel commendam aut etiam invicem, vel aliis beneficiis ecclesiasticis, ad eorum vitam, unita, per eos et eorum quemlibet nunc et pro tempore obtenta, simul vel successive, simpliciter, aut pro alio seu aliis,

Contra quoscumque criminosos, etiam exemptos, in sua dioecesi procedendi.

Ecclesias suarum dioecesum, etiam exemptas, visitandi.

Causas quascumque, etiam criminales, etiam irregularitatem cogitandi.

Indultum circa resignationes et permutat. beneficiorum.

Sacros ordines extra tempora conferendi 3.

1 Revocavit Pius IV. 2 Revocavit Pius V. 3 Tu attende Concilium Tridentinum.

simili vel dissimili, aut similibus vel dissimilibus, beneficio seu beneficiis, ecclesiastico vel ecclesiasticis, cum quibusvis personis secum permutare volentibus, ex causa permutationis huiusmodi (in qua tamen nulla illicita pactio seu simoniaca pravitas interveniat), in quorumcumque ordinariarum locorum aut canonicorum metropolitanarum vel aliarum cathedralium ecclesiarum, seu aliarum personarum in dignitate ecclesiastica constitutarum, ad id per eos eligendarum, manibus, extra dictam Curiam, praefatae Sedis aut cuiusvis alterius licentia minime requisita, resignandi, et commendis cedendi, ac unionum huiusmodi dissolutioni consentiendi; ipsisque ordinariis et canonicis ac personis in dignitate ecclesiastica constitutis resignationes, simpliciter vel ex causa permutationis, ac commendarum cessiones, extra dictam curiam recipiendi et admittendi, uniones huiusmodi dissolvendi. Necnon illa, quae simpliciter ipsi resignaverint, aut quorum commendae cesserint, vel unionum huiusmodi dissolutioni consenserint, idoneae seu idoneis personis per eos nominandis, etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentibus et expectantibus; quae vero ex causa permutationis ipsis compermutantibus personis, et quae dictae compermutantes personae resignaverint beneficia huiusmodi, etiam si, ut praefertur, qualificata et per eos pro tempore quomodolibet obtenta, ex quavis causa dispositioni apostolicae generaliter reservata seu affecta fuerint, eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis per eos, quoad vixerint, etiam una cum ecclesiis, quibus praesse dignoscuntur, ac quibusvis monasteriis et beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saecularibus et quorumvis Ordinum regularibus, per eos, ex quibusvis similibus dispensationibus et concessionibus aposto-

licis, in titulum et commendam ac alias tunc et pro tempore obtentis, iuxta tenorem dispensationum apostolicarum eis desuper concessarum, in titulum vel commendam retinendi, conferendi, et de illis etiam providendi, omniaque et singula alia, in praemissis omnibus et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, faciendi et exequendi, etiam si ipsi patriarchae, archiepiscopi et episcopi, tempore resignationum seu cessionum aut praestationis consensus dissolutionum unionum huiusmodi, in aliqua infirmitate, ex qua eos postmodum infra viginti dies decedere contingat, constituti fuerint, plenam et liberam, auctoritate et tenore praedictis, facultatem concedimus.

§ 20. Et insuper eisdem patriarchis, archiepiscopis et episcopis et eorum singulis, quod, postquam a dicta Curia se absentaverint usque ad quinquennium ex tunc computandum, limina beatorum Petri et Pauli apostolorum (dummodo per procuratorem idoneum illa visitent) personaliter visitare minime teneantur, nec ad id a quoquam inviti compelli, aut propterea periurii reatum incurrere possint.

§ 21. Necnon quod aliquem presbyterum saecularem vel cuiusvis Ordinis regularem in eorum confessorem, qui eos a quibusvis, etiam maioris excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa pro tempore latis, et quibus etiam pro tempore irretiti fuerint, etiam si illorum absolutio Sedi praedictae specialiter vel generaliter reservata fuerit; ac quorumque votorum et iuramentorum, necnon Ecclesiae praceptorum transgressionibus, ieiuniorum, poenitentiarum iniunctarum et divinarum officiorum in toto vel in parte omissioni-

1 Hoc revocavit Sixtus V. 2 Quod declarat mox infra. Imo revocavit confessionalia Pius IV.

Indultum per quinquennium a visitanda liminibus apostolorum 1.

Confessoremque eligendi 2.

bus et quibusvis aliis peccatis, criminibus, excessibus et delictis, quantumcumque gravibus et enormibus, etiam talibus, de quibus esset Sedes praedicta merito consulenda, videlicet in casibus dictae Sedi qualitercumque reservatis (exceptis contentis in bulla, in die Coenae Domini legi consueta), semel dumtaxat singulis annis, et etiam in dictis exceptis ac in bulla huiusmodi contentis, in vero mortis articulo; in aliis vero eidem Sedi non reservatis casibus, quoties opportunum fuerit, confessionibus eorum diligenter auditis, absolvere, ac eis pro commissis poenitentiam salutarem iniungere: necnon vota quaecumque, quatuor maioribus dumtaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare; et iuramenta, sine tamen tertii praeiudicio, relaxare; ac omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et confessi fuerint, ter in vita et in mortis articulo, etiam si tunc mors non subsequatur, plenariam remissionem et absolutionem, ita ut huiusmodi plena remissio in dicto mortis articulo eis suffragetur, auctoritate apostolica, impendere possit, eligere libere et licite valeant concedimus et indulgemus.

Clausulae praeservativae.

§ 22. Ac praesentes literas et in eis contenta quaecumque, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus, limitationibus, modificationibus, decretis, declarationibus et Cancellariae Apostolicae regulis, ex quibusvis causis, quantumcumque maximis et urgentissimis, etiam in favorem fidei et pro divini cultus augmento, etiam consistorialiter, nunc et pro tempore factis et editis, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis exceptas, et quotiens illae emanabunt, totiens in pristinum statum restitutas existere et censi; ipsosque patriarchas, archiepiscopos et episcopos praemissis omnibus, etiam eorum a dicta Curia absentia, etiam postquam assistentes esse desierint, uti, potiri et gaudere posse.

§ 23. Sicque in praemissis omnibus per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

Decretum irritans.

§ 24. Quocirca venerabilibus fratribus Salutiarum et Albiganensi ac Balneoregiensi episcopis per praesentes committimus et mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorundem patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum praedictorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari. Non permitentes eos desuper per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, contra praemissa seu eorum aliquod quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas et alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Executores factus constitutionis.

Clausulae derogatoriae.

§ 25. Non obstantibus nostra, per quam, inter alia, voluimus quod si quis in infirmitate constitutus resignaret aliquod beneficium ecclesiasticum, et postea infra viginti dies¹ per ipsum resignantem praestandi consensus computandos, ex ipsa infirmitate decederet, ac beneficium ipsum conferretur, per resignationem sic factam collatio huiusmodi nulla esset, ipsumque

¹ A die addit Cherub. (R. T.).

beneficium nihilominus per obitum vacare censeretur; ac felicitis recordationis Gregorii X et quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum; ac quibusvis aliis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus ac legibus imperialibus; necnon civitatum et locorum quorumcumque, etiam municipalibus, ac praedictarum et aliarum ecclesiarum, in quibus saecularia, ac monasteriorum seu aliorum regularium locorum, in quibus¹ ipsa regularia beneficia dependere contigerit, et Ordinum, quorum illa extiterint, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis Universitatibus, etiam Studiorum generalium, et scriptoribus archivii dictae Curiae et aliis collegiis, etiam motu et scientia similibus, ac quavis, etiam imperiali vel regia, consideratione, et ex quibusvis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis, clausulis, irritantibusque et aliis decretis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, etiam disponentibus quod naturales et bastardi legitimi non possint, nisi de consensu legitimorum et naturalium; et quod nullus ad baccalariatus, licentiatursae et doctoratus ac magisterii gradus, alibi quam in Universitate in qua studuerit, promoveri possit, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus

¹ Cherub., in quibus regularia beneficia huiusmodi forsitan fuerint, seu a quibus ipsa regularia etc. (R. T.).

pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse decernimus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis et literis apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenoribus existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

§ 26. Volumus autem quod dicti patriarchae, archiepiscopi et episcopi poenitentiam per confessorem, quem singuli eorum duxerint eligendum, eis pro praemissis iniungendam, adimplere omnino teneantur. Et ne, quod absit, dicti patriarchae, archiepiscopi et episcopi, propter huiusmodi gratiam vel concessionem eligendi confessorem, reddantur procliviores ad illicita in posterum committenda, etiam volumus quod si patriarchae, archiepiscopi et episcopi praefati a sinceritate fidei et unitate dictae Romanae Ecclesiae ac obedientia et devotione nostra et successorum nostrorum canonice intrantium destiterint, aut, ex confidentia eiusdem concessionis vel remissionis, aliqua forsitan commiserint, concessio et remissio praedictae et, quoad illa, praesentes literae eis nullatenus suffragentur.

Declaratio officii confessionalis supra dictum.

§ 27. Quodque si singulorum beneficiorum praedictorum simpliciter resignatorum fructus, redditus et proventus vigintiquatuor florenorum auri de Camera, secundum communem estimationem, va-

Declaratio officii beneficiorum.

lorem annum excedant, tam conferentes quam illi, quibus ipsae collationes fient, etsi ex causa permutationis et resignationis huiusmodi fiant, ac suorum et eis ex eadem causa collatorum beneficiorum huiusmodi fructus, redditus et proventus inaequales fuerint, id, etiamsi ipsa inaequalitas viginti-quatuor florenos similes, secundum extimationem praedictam, non transcendant; similiter conferentes praedicti et illi, quibus beneficia maioris valoris huiusmodi collata fuerint, de nominibus et cognominibus personarum et beneficiorum eorundem, ac diebus factarum collationum huiusmodi agentes Camerae Apostolicae aut collectores vel subcollectores fructuum, reddituum et proventuum inde Camerae debitorum, in partibus illis pro tempore deputatos, infra unum, si citra; vel si ultra montes collationes ipsae factae fuerint, infra tres menses, iuxta quasdam recolendae memoriae Sixti etiam IV et Innocentii similiter VIII, Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, super hoc editas literas, certificare procurent, alioquin beneficia ipsa sic collata vacare censeantur eo ipso.

Fides transumptorum.

§ 28. Ceterum, quia difficile foret etc.

Forma autem iuramenti quod notarii, tabelliones et iudices, per dictos patriarchas, archiepiscopos et episcopos et eorum quemlibet creandi, praestabunt, talis est:

Forma iuramenti.

§ 29. Ego N. ab hoc antea fidelis et obediens ero Beato Petro et sanctae Romanae Ecclesiae ac domino nostro domino Papae N. suisque successoribus canonice intrantibus. Non ero in consilio cum alio, auxilio, consensu vel facto ut vitam perdant vel membrum, aut capiantur mala captione; consilium vero quod mihi per se vel literas aut nuncium manifestabunt, ad eorum damnum, scienter nemini pandam; si vero ad meam notitiam aliquid devenire contingat, quod in periculum Romani Pontificis aut Romanae Ecclesiae ver-

geret, seu grave damnum illi immineret, illud pro posse meo impediam; et si hoc impedire non potero, procurabo bona fide id ad notitiam D. N. Papae perferri. Patrum Romanum et regalia Sancti Petri ac iura ipsius ecclesiae specialiter, si qua eadem ecclesia in civitate vel terra, de qua oriundus sum, habeat, adiutor eis ero ad defendendum et retinendum, seu etiam recuperandum contra omnes homines. Tabellionatus officium fideliter exercebo. Contractus, in quibus exigetur consensus partium, fideliter faciam, nil addendo vel imminuendo, sine voluntate partium, quod substantiam contractus immutet. Si vero, in conficiendo aliquod instrumentum, unius solius partis sit requirenda voluntas, hoc ipsum faciam, ut scilicet nil addam vel minuam quod mutet facti substantiam; contra ipsius voluntatem instrumentum non conficiam de aliquo contractu, in quo sciam intervenire seu intercedere vim vel fraudem. Contractus in protocollum redigam, et postquam in protocollum redegero, malitiose non differam, contra voluntatem illius vel illorum, cuius seu quorum est contractus, super eo conficere publicum instrumentum, salvo meo iusto et consueto salario. Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei Evangelia.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die VI aprilis MDLI. pontificatus nostri anno II.

Dat. die 6 aprilis 1551, pontif. anno II.

XV.

Visitatores carcerum almae Urbis pauperibus carceratis dilationes dare, sed ut eorum fideiussores extendere non possint ¹.

Iulius Papa III, motu proprio, etc.

Cum nuper, ex rationabilibus causis, quibuscumque Rom. Curiae iudicibus et

Causae huius constitutionis

¹ Facultates istorum visitorum tradit Paulus III in constitutione LXII, *Ad onus*, sup., pag. 384; et de hac materia notavi sup. in Clementis VII constitutione XVI, *Cum ex multorum*, pag. 97.

aliis personis, quacumque dignitate et auctoritate fungentibus, ne aliquas moratorias, dilationes aut salvos conductus seu significationes, vel quovis alio nomine nuncupatas gratias, concedere, quovis praetextu vel occasione, audeant, et sub excommunicationis latae sententiae poena, praeceperimus; verum quod carcerum visitatores miserabilibus personis carceratis dumtaxat, si eis ex relatione iudicis, ad cuius instantiam carceratae fuerunt, suis creditoribus satisfacere non posse constiterit, postquam carcerem per aliquod notabile temporis spatium sustinuerint, aliquam moderatam dilationem eorum arbitrio, sub cautione de se repraesentando et non alias concedere possint, voluerimus, prout in motu proprio desuper, manu nostra signato primo et deinde innovato, latius continetur. Et quandoque, ut accepimus, praefati visitatores dilationes, per eos carceratis pauperibus huiusmodi concessas, etiam illorum fideiussoribus suffragare debere decreverint, quod quidem valde absurdum et inconveniens videtur, cum non ob aliud fideiussores accipiantur, nisi ut, si principalis debitor tempore convento solvere nequeat, illi persolvant, convenientiusque sit ut illi, qui pro debitore promiserunt, eum expectent, quam creditor, qui ipsorum fideiussorum fidem est secutus, aliter debitori non crediturus.

Declaratio, (de qua in rubrica).

§ 1. Idcirco nos, motu simili et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, motum proprium nostrum praedictum iterum, si opus sit, innovando illique addendo, apostolica auctoritate eisdem visitoribus carcerum, ut dilationes huiusmodi non nisi carceratis dumtaxat, ac modo et forma praemissis servatis, concedant, neque illas aliquo modo ad eorundem carceratorum fideiussores extendant, aut illis suffragari quovis modo discernant, praecipimus et mandamus.

§ 2. Et si aliqua decreta per eos in favorem aliquorum, qui carcerati non fuerint, seu etiam carceratorum, contra formam praedictam, aut eorum fideiussorum, aut quosvis alios, praeter et contra intentionem nostram, fieri forsitan contigerit, illa nulla, invalida et irrita esse, et nemini suffragari debere.

Annulatio aliter gestorum.

§ 3. Ac illis non obstantibus sed penitus reiectis, dilectum filium nostrum et Curiae causarum Camerae Apostolicae generalem auditorem et alios Romanae Curiae iudices, ad executionem contra eos, in quorum favorem facta extiterint, omnes et singulos, ac si illa nullatenus emanassent, procedere posse et debere decernimus.

Deputatio executorum.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae de rogatorias.

Placet, motu proprio. I.

XVI.

Cursores Papae et mandatarii aliarum curiarum almae Urbis, in quibus causis citare, intimare etc. possint ¹.

Iulius Papa III, motu proprio, etc.

Cum ea firmiter illibata persistent, quae frequentiori sunt apostolico praesidio pro tempore stabilita.

Et ordium.

§ 1. Nos singulas praeinsertas ac desuper respective confectas et conficiendas literas, ac, prout illas concernunt, omnia et singula in eis contenta et inde secuta quaecumque, ex certa scientia nostra, auctoritate apostolica, tenore praesentium, cum opportuna, si opus sit, iuris et facti,

Confirmatio const. Indretarum in nota.

¹ Ad hoc habes Alexandri VI et Iulii II et Clementis VII constitutiones relatas supra in eiusdem Clementis constitutione XXVIII, *Acceptimus*, pag. 119; et quod mandatarii possint citare in causis Capitolinis, exceptis per commissiones a principio in illo foro commissis, declarat statutum Urbis, cap. 51 in novis.

ac quarumcumque solemnitatum, etiam requisitarum, forsitan omissarum defectuum suppletionem, approbamus, confirmamus et innovamus, ac inviolabiliter observari, necnon modernis et pro tempore existentibus nostris et eiusdem Romani Pontificis cursoribus suffragari; eosque illis omnibus uti et gaudere, nec desuper per quoscumque, quavis auctoritate, praeminentia aut superioritate fungentes, molestari, perturbari, impediri aut inquietari vel eis in aliquo praeiudicari; sicque per quoscumque iudices etc., sublata etc.; irritum quoque etc. decernimus.

Innovatio eorumdem.

§ 2. Necnon, prout illis concessa sunt, in omnibus et per omnia de novo concedimus.

Cursores tantum client in causis commissariis, etiam a principio ordinariis, non Capitulini.

§ 3. Insuper ut de cetero, perpetuis futuris temporibus, in quibusvis causis, tam Capitoli et Ripae ac Ripettae, necnon Turris Nonae et de Sabellis ac Burgi Sancti Petri, quam quibusvis aliis almae Urbis curiis sive tribunalibus, in quibus commissiones aliquas, manu vel de mandato nostro signatas, praesentari contigerit, etiam si causae ipsae ordinarie inchoatae extiterint, post ipsarum commissionum praesentationem, citationes et alia quae inde sequuntur per alios quam eosdem cursores fieri non possint, neque valeant. Sed dicti cursores citationes et alia quae inde sequuntur, in ipsis curiis et earum qualibet, etiam si causae, in et pro quibus citationes et alia fieri contigerit, commissariae non fuerint, ad partium, pro quibus citationes et alia huiusmodi fient, instantiam, facere et exequi possint et valeant. Et solummodo mandatariis dictarum praenominatarum curiarum in causis ordinariis in tribunalibus ipsarum curiarum praenominatarum, quarum mandatarii existunt, tantum citationes faciendi potestas remaneat, statuimus et ordinamus.

§ 4. Districtius inhibendo quibusvis dictarum curiarum et cuiuslibet ipsarum

mandatariis et notariis ac aliis personis, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis maioris sententia, a qua, non nisi per nos, absolvi possint, ac privationis officiorum et beneficiorum, si quae obtinent, inhabilitatisque ad illa et alia in posterum obtinenda poenis, ne statuto et ordinationi nostris huiusmodi in aliquo contravenire quomodolibet audeant vel praesumant. Ac decernentes citationes per alios quam praefatos cursores, in causis ipsis commissariis, etiam si a principio ordinarie inchoatae fuerint, de cetero in dictis et aliis quibuscumque tribunalibus et in quavis instantia faciendas, et processus et actus quoscumque illarum vigore formandos, nullos, inanes et invalidos nulliusque roboris et momenti fore; sicque per quoscumque etc.

Prohibito aliter faciendi et contraven. poenis.

§ 5. Mandantes causarum Camerae Apostolicae generali auditori, gubernatori ac senatori, modernis et pro tempore existentibus, ut praemissa omnia et singula perpetuo, sub praefatis et quibusvis aliis censuris et poenis eorum arbitrio moderandis et applicandis, perpetuo inviolabiliter observari faciant.

Executorum deputatio.

§ 6. Non obstantibus quibusvis literis felicis recordationis Pauli, praedecessoris nostri, ac quibusvis reformationibus ac aliis dictarum curiarum statutis etc., stabilimentis, usibus et naturis, etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illi et praefato senatori ac populo Romano et illius conservatoribus, ac mechanicarum et aliarum artium ac mercatorum Urbis consiliis, necnon basilicarum et aliarum ecclesiarum Urbis archipresbyteris et canonicis, aliisque personis, etiam motu simili etc., in praeiudicium seu contra formam praemissorum, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis, etiam per nos, quomodolibet concessis etc., quibus omnibus et singulis etc.,

Clausula derogatoria.

XVII.

etiam si de illis etc., tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et ad plenum derogatum esse volumus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

Placet, motu proprio. I.

Repetitio clausularum.

§ 7. Et cum absolute a censuris, ad effectum etc. Et cum approbatione, confirmatione, innovatione, nova concessione, decreto, statuto, ordinatione, derogatione et aliis, de et pro omnibus supradictis, quae hic pro sufficienter repetitis habeantur, latissime extendendis. Cum opportuno decreto, quod praesens motus proprius de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostrae defectu notari seu impugnari nullatenus possit: sed illi stari, et secundum huiusmodi motum proprium nostrum iudicari et interpretari et definiri debeat.

Sola signatura sufficit.

§ 8. Et quod sola praesentis ¹ signatura nostra sufficiat, et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Exemplorum fides.

§ 9. Ac illius transumptis, manu alicuius notarii Curiae causarum dictae Camerae subscriptis et sigillo ipsius Curiae auditoris munitis, in iudicio et extra, stari debeat, ac plenaria fides adhibeatur. Ac cum decreto quod praesentium aut illius transumptis copiae, affixae in valvis curiarum praefatarum aut aliorum locorum publicorum, perinde arceant et afficiant, ac si personaliter intimatae forent.

Declaratio pro mandatariis.

§ 10. Et de confirmatione, decreto, statuto, inhibitione et aliis praemissis, remanente mandatariis Curiae Capitoli tantum exercitio quoad causas ordinarias, etiamsi in eis postmodum aliquas commissiones praesentari contingat.

Datum Romae, apud S. Petrum, vi idus iulii, anno secundo.

Dat. die 10 iulii 1551, pontif. anno II.

¹ Praesens, Cherub. (R. T.)

Declaratio et extensio auctoritatis collegii fabricae basilicae Sancti Petri de Urbe in exequendis donationibus inter vivos, ad pias causas factis et fiendis, et in applicanda quinta earum parte dictae fabricae ¹.

Iulius Papa III dilectis filiis oeconomae et praefecto fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, salutem et apostolicam benedictionem.

Causa huius constitutionis.

Accepimus vos, in prosecutione exactionis relictorum ad pias causas factorum et aliorum, fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe per felicis recordationis Iulium II, Leonem X, Hadrianum VI, Clementem VII et Paulum III, Romanos Pontifices praedecessores nostros, applicatorum et per nos confirmatorum, multas etiam invenisse donationes inter vivos factas, in quibus nonnulli introitus, census, redditus, proventus, stabilia et mobilia bona ac res aliae diversis ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, locis et personis piis et pro donatorum seu aliorum animabus donata et pie elargita reperiuntur, quae adhuc inexecuta et non satisfacta remanent; quodque tam haeredes et fideicommissarii dictorum ² et aliae personae, quae ad huiusmodi bonorum satisfactionem de iure tenentur, commissioni vobis factae conantur opponere et contraire, sub praetextu quod iurisdictio vobis per praedecessores praefatos et nos super huiusmodi relictorum exactione concessa, ad donationes inter vivos factas minime se extendit, et ita pias donatorum praefatorum dispositiones violare nituntur.

§ 1. Nos igitur, ut par est, in praemissis opportune providere volentes, ad tollendas omnes dubietates, exceptiones et

Declaratio sive extensio auctoritatis collegii fabricae, in exe-

¹ Alia de materia huius collegii et fabricae indicavi tibi in constitutione III Clementis VII, *Admonet*, sup., pag. 48. ² Cherub. addit *donatorum* (R. T.).

quendis donationibus inter vivos ad pias causas factis et quinta parte fabricae applicanda.

oppositiones, per praesentes declaramus nostrae intentionis fuisse et esse ut donationes inter vivos et ad pias causas tantum factae et quae pro tempore fieri contigerit, per vos et a vobis pro tempore substitutos exequerentur; et quinta pars honorum et rerum in eis donatarum, ad opus dictae fabricae converteretur; et quatenus opus sit, vobis et substitutis praefatis, tenore praesentium, de novo, ut omnes et quascumque donationes inter vivos, in quibus aliqua bona (quae ac donationum huiusmodi tenores hic pro expressis haberi volumus) ad pias causas a donatoribus donata et elargita fore reperietis, viis et remediis in vestris commissionibus a nobis et praedecessoribus praefatis concessis et confirmatis, exequi, et quintam partem honorum huiusmodi ad usum dictae fabricae applicare possitis et valeatis, de speciali gratia concedimus et indulgemus, ac donatorum huiusmodi voluntates, quoad quintam partem praefatam, commutamus.

Clausula sublata.

§ 2. Et sic in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. cardinales et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere. Et si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane discernimus.

Clausulae derogatorie.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac omnibus illis, quae dicti praedecessores et nos in singulis eorum et nostris commissionibus huiusmodi ac illarum confirmationibus volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides danda transumptis.

§ 4. Verum, quia difficile foret praesentes literas ad singula quaeque loca, ubi opus foret, deferri, volumus ut earum

transumptis, manu publici notarii subscriptis, et sigillo alicuius praelati ecclesiastici munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio et extra, quae adhibetur praesentibus, si essent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die ultima iulii, millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 31 iulii 1551, pontif. anno II.

XVIII.

Lusitaniae reges perpetui militiae Avisiensis administratores et magistri constituuntur ¹.

Iulius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Praeclara charissimi in Christo filii nostri Ioannis Portugalliae et Algarbiorum regis illustris et suorum in Portugalliae et Algarbiorum huiusmodi regnis praedecessorum erga hanc Sanctam Sedem merita, necnon sincera fides et singularis devotio, quibus idem Ioannes rex in nostro et dictae Sedis conspectu clarere dignoscitur, promerentur et nos quodammodo compellunt ut illa praedicto Ioanni et pro tempore existenti Portugalliae et Algarbiorum regi favorabiliter concedamus, per quae dissensionibus et odiis, quae inter personas regnorum huiusmodi exoriri possent, occurratur, ac eorumdem regnorum quieti et tranquillitati consulatur.

§ 2. Dudum siquidem S. Iacobi de Spatha, sub S. Augustini, et de Avis, sub S. Benedicti regulis, in dictis regnis militiarum magistratibus, per obitum quondam Georgii, olim ipsarum militiarum magistri seu administratoris, extra Romanam Curiam

¹ Ex Henriquez Regul. Ord. Cisterc. p. 816.

Ioannis Lusitanorum regis eiusque praedecessorum erga Sedem Apostolicam fides et singularis devotio.

Avisiensis Ordo multis oppidis, castis etc. a regibus et christianidel. donatus.

defuncti, seu alias certo modo vacantibus, nos, considerantes magistratus praedictos diversa castra, terras, villas, loca et arces, eis a clarae memoriae Portugalliae regibus et aliis saecularibus personis ut plurimum donata, in quibus magistratus ipsos pro tempore obtinentes iurisdictionem exercent, et plurium praeceptoriarum pinguis redditibus dotatarum collationem habere: et propterea, tam pro iustitia in castris, villis, terris et locis eisdem perfecte administranda; ac arcibus praedictis, ad regna praedicta ab infidelibus et perversorum conatibus defendendum, ac in pacis dulcedine conservandum, diligenter et fideliter custodiendis; necnon praeceptorii ipsis personis benemeritis, praesertim contra christiani nominis hostes dimicantibus, plurimum expedire ut magistratus praedicti personae regibus ipsis et illorum incolis gratae et acceptae, per quam, nedum in iuribus suis conservari, verum etiam adaugeri possent, committerentur; ac sperantes quod dictus Ioannes rex, qui iustitiae zelator et orthodoxae fidei acerrimus defensor eatenus fuerat et tunc existebat, ac christiani nominis hostes, tam in Africa quam in partibus Indiae Orientalis et Ethiopiae, continuis bellis, cum intolerabilibus expensis, lacescere non desinebat, et incolas inibi commorantes ad veri luminis cognitionem reducere magno opere studebat, magistratus ipsos, prout militiam Iesu Christi, Cisterciensis Ordinis, cuius idem Ioannes rex administrator perpetuus per Sedem praedictam deputatus existebat, eatenus laudabiliter et prudenter rexerat, feliciter et tranquille gubernarat, illis posset esse utilis plurimum et etiam fructuosus.

Ioannis regis praecelara gesta in Africa et aliis orientalibus partibus pro religione christiana dilatanda.

Horum intuitu praedictus rex perpetuus Ordinis Avisiensis administrat. instituitur.

§ 3. Ac volentes eidem Ioanni regi, ut expensarum onera, quae in gerendis bellis praedictis subire tenebatur, facilius perferre valeret, de alicuius subventionis auxilio providere, motu proprio, eundem

Ioannem regem, quoad viveret, administratorem perpetuum et irrevocabilem magistratum militiarum Sancti Iacobi et de Avis huiusmodi, iuriumque, rerum et pertinentiarum suarum omnium, etiam una cum magistratu militiae Iesu Christi, cum plena et libera facultate, auctoritate et potestate, omnia et singula, quae magistri militiarum S. Iacobi et de Avis huiusmodi, qui pro tempore fuerant, facere et exercere potuerant, etiamsi habitum, per fratres milites dictarum militiarum gestari solitum, nunquam susciperet, nec professionem, per eos emitti solitam, emitteret, faciendi et exercendi, auctoritate apostolica constituimus et deputavimus, curam, regimen et administrationem magistratum S. Iacobi et de Avis ac castrorum et aliorum praedictorum sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur.

§ 4. Cum autem postmodum intra mentis nostrae arcana saepius revolverimus singulas militiae praedictas ad hoc institutas fuisse ut contra hostes et inimicos fidei huiusmodi firma quaedam praesidia essent, eorumque fratres et milites pro tempore existentes infidelium eorumdem expugnationi, ac terrarum ab eis occupatarum recuperationi iugiter vacarent; et a plurimis annis citra, prout tam dilecti filii Alphonsi de Alencastro, praeceptoris maioris eiusdem militiae Iesu Christi, et ipsius Ioannis regis consobrini, et apud nos ac dictam Sedem oratoris, quam aliarum fide dignarum personarum relatione percipimus, praedictus Ioannes rex, clarae memoriae Emmanuelis Portugalliae et Algarbiorum regis genitoris sui et aliorum praedecessorum suorum praedictorum vestigiis inhaerendo, ad divini nominis exaltationem, christianaeque fidei propagationem, in eripiendis e manibus ipsorum infidelium diversis provinciis, terris et locis,

Variae provinciae et amplissimae regionis Christi Evangelium Lusitanorum oppra ampliatuntur.